Год. XIII
1944

№ 1—2
Януарий—Февруарий

ПРАВОСЛАВЕНЪ МИСИОНЕРЪ

„Ако нѣкой между васъ, братя, се отклони отъ истината, и другъ го обърне, нека той знае, че, който е обърналъ грѣшникъ отъ лъжливия му пѫтъ, ще спаси една душа отъ смърть и ще покрие много грѣхове" (Иак., 9 — 20).

Издаваното, **съ благословението на Св. Синодъ**, отъ 31. XII. 1931 г., № 10,678. списание „Православенъ Мисионеръ" е **препорѫчано отъ Министерството на Народното Просвещение**, съ окрѫжно № 12,500, 25 априлъ 1933 год. за библиотекитѣ на учителскитѣ институти и на тия на пълнитѣ и непълни срѣдни училища и съ окрѫжно отъ сѫщото **министерство** съ № 2900 отъ 22 май 1939 год. до г. г. областнитѣ училищни инспектори, директоритѣ на учителскитѣ институти, гимназиитѣ, гимназиалнитѣ клонове и до г. г. окол. училищни инспектори.

---

† Основатель: М. А. КАЛЬНЕВЪ.

Редакторъ: Архимандритъ Методий

ПЛОВДИВЪ,
Търговска Печатница
1944.

Архим. Методий.

Добросамарянскитѣ заблуди и лъжеучения.

„Светийското царство“

(Продължение).

Добросамарянското учение за „Светийското Царство“ е *изцѣло лъжливо,* защото е противно на свещ. Писание и учението на свв. Отци въ всичкитѣ си отдѣлни точки, а именно:

а) че при така наречения „гнѣвъ Божий“ грѣшницитѣ щѣли да бждатъ изтрѣбени (добросамарянското „пречистване на свѣта“) и щѣли да останатъ само праведницитѣ;

б) че тогава умрѣлитѣ отъ вѣка праведници щѣли да възкръснатъ (добросамарянското „първо възкресение“), а умрѣлитѣ грѣшници нѣмало да възкръснатъ тогава, а много по-късно следъ „Светийското Царство“, именно, — при Второто Пришествие;

в) че праведницитѣ (възкръснали и заварени) щѣли да царуватъ въ продължение на 1000 години;

г) че Самъ Господь Иисусъ Христосъ щѣлъ невидимо отъ небето да царува съ праведницитѣ презъ сжщия периодъ отъ 1000 години и Самъ щѣлъ да управлява „светиитѣ“;

д) че презъ това време Духъ Светий щѣлъ да се излива буквално на всѣки човѣкъ и всѣки човѣкъ щѣлъ да бжде пророкъ, светия и Ангелъ, но—въпрѣки това, хората щѣли да бждатъ лишени отъ свободата да вършатъ добро или зло по изборъ, а щѣли да бждатъ ***заставени*** да вършатъ волята Божия;

е) че презъ това време сатаната щѣлъ да бжде вързанъ въ буквалния смисълъ на думата, за да не тревожи „светиитѣ“, а следъ изтичането на 1000-та години щѣлъ да бжде развързанъ;

ж) че антихристъ щѣлъ да се въплоти, т. е. самиятъ дяволъ щѣлъ да се роди безмжжно отъ жена („дяволовъплощението“);

з) че това „дяволовъплощение“ щѣло да стане точно 300 години следъ свършване на „Светийското Царство“ —

значи въ 3247 година, тъй като „Светийското“ щѣло да започне въ края на сегашната свѣтовна война, който отъ добросамарянскитѣ „пророци“ се предрича презъ 1947 г.; и че точно 33 години и половина следъ въплощението на сатаната, т. е. въ 3280 г, щѣло „внезапно“ да стане и Второто Пришествие.

За всѣки християнинъ, който е добре запознатъ съ Словото Божие, е предварително очевидно, че гореизброенитѣ 8 точки отъ добросамарянското учение за С. Ц. сж едно недомислие на невежи люде, които сж се заели съ работа, която безкрайно надвишава тѣхнитѣ възможности, защото тѣ нѣматъ нито подготовка, нито пъкъ необходимото ржководство за тълкуване на Словото Божие; и че фанатичното проповѣдване на тая глупаво скърпена отъ тѣхъ лъжа е едно падение, едно отстжпление отъ истината Божия, защото отцѣпва отъ Църквата християни и ги погубва.

Горнитѣ точки отъ добросамарянското учение сж логически свързани една съ друга, произтичатъ една отъ друга, затова събарянето на една отъ тѣхъ неизбѣжно влече следъ себе си събарянето на цѣлото учение за „Светийското Царство“. Сега ние ще пристжпимъ, съ Божия помощь, къмъ тѣхното подробно опровержение по отдѣлно и заедно.

Притчата за плѣвелитѣ.

Словото Божие многократно и категорично ни свидетелствува, че грѣшнитѣ люде ще сжществуватъ заедно съ праведнитѣ чакъ до свършека на тоя вѣкъ и че еднитѣ ще бждатъ отлжчени отъ другитѣ чакъ на Страшния Сждъ. Особено ясна и категорична е въ това отношение ***притчата за плѣвелитѣ на нивата,*** която Спасительтъ Самъ е изтълкувалъ. Ето тази притча:

„Царството небесно прилича на човѣкъ, посѣялъ добро семе на нивата си; и когато човѣцитѣ спѣха, дойде врагътъ му и посѣя между житото плѣвели, па си отиде; а когато израсте злакътъ и даде плодъ, тогава се появиха и плѣвелитѣ. И като дойдоха слугитѣ на стопанина, рекоха му: господарю, нали добро семе посѣя на нивата си? Отккде сж, прочее, въ нея тия плѣвели? А той имъ рече:

врагъ човѣкъ е сторилъ това. Слугитѣ пъкъ му рекоха: искашъ ли да идемъ и да ги оплѣвимъ? Но той рече: нé, за да не би, като скубите плѣвелитѣ, да оскубите заедно съ тѣхъ и житото; ***оставете да расте и едното и другото заедно до жетва;*** а по жетва ще река на жетваритѣ: съберете първомъ плѣвелитѣ и ги свържете въ снопове, за да се изгорятъ; а житото приберете въ житницата ми... А учениците Му се приближиха до Него и казаха: разтълкувай ни притчата за плѣвелитѣ на нивата. А Той имъ отговори и рече: сѣячътъ на доброто семе е Синъ Човѣческий; нивата е тоя свѣтъ; доброто семе, това сѫ синоветѣ на царството, а плѣвелитѣ — синоветѣ на лукавия; врагътъ, пъкъ, който ги посѣ, е дяволътъ; ***жетвата е свършекътъ на вѣка***; а жетваритѣ сѫ Ангелитѣ. И тъй, както събиратъ плѣвелитѣ и ги изгарятъ въ огънь, ***тъй ще бѫде и при свършъка на тоя вѣкъ***: ще изпрати Синъ Човѣческий Ангелитѣ Си, и ще съберать отъ царството Му всички съблазни и ония, които вършатъ беззаконие, и ще ги хвърлятъ въ огнената пещь; тамъ ще бѫде плачъ и скърцане съ зѫби; тогава праведнитѣ ще блѣснатъ като слънце въ царството на Отци Си. Който има уши да слуша, нека слуша!" (Мат. 13, 24—30, 36—43).

Както казахме, горната притча не се нуждае повече отъ обяснение, защото тя е обяснена отъ Господа Спасителя. Но тя не е сама. Ето и ***притчата за мрѣжата***, хванала всѣкакви риби:

„Царството небесно прилича още на мрѣжа, хвърлена въ морето и хванала всѣкакви риби, която, като се напълни, изтеглиха на брѣга и седнаха, та събраха добритѣ въ сѫдове, а лошитѣ изхвърлиха вънъ. ***Тъй ще бѫде при свършъка на вѣка: ще излѣзатъ Ангелитѣ и ще отлѫчатъ злитѣ измежду праведнитѣ***, и ще ги хвърлятъ въ огнената пещь: тамъ ще бѫде плачъ и скърцане съ зѫби" (Мат. 13, 47—50).

Заслужава да спремъ вниманието си върху две обстоятелства въ горнитѣ притчи.

Първо: въ тълкуването на първата притча Спасительтъ казва: „ще изпрати Синъ Човѣческий Ангелитѣ Си и ще съберать отъ ***царството Му*** всички съблазни и ония, които вършатъ беззаконие" (Мат. 13, 41). Значи, царството

на Сина Човѣчески *ще сжществува преди жетвата* и въ него ще има „съблазни и такива, които вършатъ беззаконие", защото, при започване на жетвата последнитѣ ще се иззематъ именно *отъ него*, отъ царството. Следователно, отнасянето на жетвата *преди* въображаемото С. Ц., или отнасянето на царството следъ жетвата, както правятъ добросамарянцитѣ[1]), въпрѣки категоричнитѣ думи на Спасителя: „жетвата е свършъкътъ на вѣка", е явно доказателство за тѣхната заблуда.

Второ: сжщото много добре се представя нагледно съ *мрѣжата,* която е символъ на царството и която *обхваща,* включва въ себе си и добри и лоши риби, т. е. люде: „варвари, елини, иудеи, блудници, митари, разбойници" . . .[2]); и лошитѣ ще бждатъ извадени отъ нея и изхвърлени вънъ чакъ при свършъка на вѣка, не по рано!

Мислимъ, че сжщиятъ смисълъ е вложенъ и въ *притчата за кваса*: „Царството небесно прилича на квасъ, що го взе жена и тури въ три мѣри брашно, докле възкисна всичкото" (Мат. 13.33). Защото квасътъ е словото на благодатьта, което трѣбва да се проповѣдва на всички твари (Мар. 16, 15) и времетраенето на това проповѣдване, представено въ притчата съ процеса на възкисването, ще продължи до свършъка на вѣка, докато не *възкисне всичкото*, което трѣбва да възкисне, т. е. докато не бжде проповѣдвано Евангелието на царството „по цѣла вселена, за свидетелство на всички народи" (Мат. 24, 14).[3])

Словото Божие изобилва съ мѣста, които допълватъ и потвърждаватъ казаното въ горнитѣ притчи. Ето каква картина ни дава тайновидецътъ Иоанъ Богословъ за жетвата:

„И видѣхъ: ето свѣтълъ облакъ, и на облака седѣше нѣкой, подобенъ на Сина Човѣчески; на главата Си Той имаше златенъ венецъ, а въ ржката — остъръ сърпъ. И другъ Ангелъ излѣзе отъ храма и извика съ високъ гласъ на оногова, който седѣше на облака: прати сърпа си и пожъни, защото дойде часътъ ти за жетва; жетвата на земята е узрѣла. И седналиятъ на облака хвърли сърпа си

---

1) Ст. Деневъ, „Тълкуване Евангелието", Соф. 1936, ч. I, стр. 16.

2) Блаж. Теофилактъ български: Благовѣстникъ.

3) Блаж. Теофилактъ.

на земята и земята биде пожъната“ . . . (Откр. 14, 14—20).

Безспорно, горното видение се отнася до Второто Пришествие, защото тукъ жетвата съвпада съ появата на *Спасителя на облацитѣ*. А известно е, че Синъ Човѣческий тогава именно, — при Второто Си дохождане, ще се яви на облацитѣ (Мат. 24, 30; Марк. 14, 62), дето ще бѫде посрещнатъ отъ праведницитѣ (1 Сол. 4, 17) и дето ще Го видятъ отъ земята грѣшницитѣ и ще се разплачатъ (Откр. 1, 7). А следъ жетвата, когато сегашниятъ вѣкъ ще свърши и ще започне самиятъ вѣченъ животъ, е излишно всѣко „Светийско царство“ въ добросамарянски смисълъ.

Прочее, всичко това ще бѫде ***при свършъка на вѣка***; отлѫчването на грѣшни отъ праведни ще стане, като кози отъ овци, едва „кога дойде Синъ Човѣческий въ славата Си“ (Мат. 25, 31—32); дотогава на земята грѣшнитѣ ще си сѫществуватъ наредъ съ праведнитѣ; следователно, нѣма да има никакво добросамарянско и протестантско „Светийско царство“, което изисква изтрѣбването на грѣшнитѣ и сѫществуването само на праведни преди Страшния Сѫдъ.

Словото Божие и по другъ начинъ опровергава протестантско-добросамарянската заблуда за С. Ц. Учението за С. Ц., предполага единъ периодъ отъ хиляда години, когато неправдата на земята ще бѫде изкоренена и ще сѫществува само правда, святость, радость и миръ въ Господа. Но св. ап. Петъръ казва: „ние, споредъ обещанието Му, очакваме ново небе и нова земя, на които обитава правда“ (2 Петр. 3, 13), отъ което ясно се вижда, че на сегашната наша земя никога нѣма да има само чиста правда, а наредъ съ правдата ще сѫществува и неправда (значи и неправедни люде!), докато не бѫдатъ създадени новото небе и новата земя, предсказани още отъ Исаия (65, 17—18). Дотогава нѣма да има нито единъ день или единъ часъ отъ време, когато на земята да има само правда. Но кога ще бѫдатъ създадени новото небе и новата земя? Очевидно, ***следъ като*** сегашното небе и сегашната земя загинатъ, както е казано въ Писанието: „небесата съ шумъ ще преминатъ и ще се разрушатъ, а земята и всички нѣща по нея ще изгорятъ“ (2 Петр. 3, 10; 3:7, 10 — 13; Пс. 101, 26; Евр. 1, 10—12; Ис. 34, 4; Откр. 6, 12—17), тъй, че

„нѣма вече да се споменуватъ" (Ис. 65, 17). А това ще стане чакъ когато дойде ***деньтъ Господенъ*** (1 Петр. 3,10), т. е. Второто Пришествие. Тогава именно Богъ ще сътвори („ето творя"—Ис. 65, 17; 66, 22) ново небе и нова земя (Откр. 21, 1) за светитѣ Свои угодници, които ще се намѣрятъ записани въ книгата на живота (Откр. 21, 27).

Следователно, щомъ до деня Господенъ нѣма да има „прочистване" на свѣта въ добросамарянския смисълъ на тия понятия, т. е. изтрѣбване на всички грѣшници, — то нѣма да има и добросамарянско „Светийско Царство". Прочее, учението за „Св. Ц" е **лъжа**, която, като всички добросамарянски лъжи, е богохулна, защото се проповѣдва отъ името на „небето", по „откровение" на „духа светаго", бидейки направо отъ лукавия.

Откров. 20, 1—7.

Следващитѣ точки отъ учението за С. Ц., а именно: за „първото" и „второ" възкресение, за „първа" и „втора" смърть, за 1000 годишния срокъ, за царуването на Господа и светиитѣ и за връзването и развързването на сатаната, добросамарянскитѣ учители се мѫчатъ да основатъ върху следния текстъ на Откровението:

„Видѣхъ, че отъ небето слизаше Ангелъ, който имаше ключа отъ бездната и голѣма верига въ рѫката си; той хвана змея, древната змия, която е дяволъ и сатана — ***и го свърза за хиляда години,*** следъ това го хвърли въ бездната и го заключи, като тури печатъ върху му, за да не прелъстя вече народитѣ ***до свършъка на хилядата години,*** следъ което той трѣбва да бѫде ***пуснатъ*** за малко време. И видѣхъ престоли и седналитѣ на тѣхъ, на които бѣ дадено да сѫдятъ, видѣхъ и душитѣ на обезглавенитѣ заради свидетелството Иисусово и заради Словото Божие, и ония които се не поклониха на звѣра, нито на образа му и не приеха белега на челото си и на рѫката си. ***Тѣ оживѣха и царуваха съ Христа презъ хилядата години; останалитѣ пъкъ отъ умрѣлитѣ не оживѣха, докле се не свършиха хилядата години. Това е първото възкресение.*** Блаженъ и святъ е, който има дѣлъ въ първото възкресение: надъ тѣхъ ***втората смърть*** нѣма власть, а

тѣ ще бѫдатъ свещеници на Бога и Христа *и ще царуватъ съ него хиляда години. А кога се свършатъ хилядата години, сатаната ще бѫде пуснатъ* отъ тъмницата си" (Откр. 20, 1—7).

И тъй, *какъ* трѣбва да се разбира горното мѣсто отъ Апокалипсиса?

Буквално или преносно?

Буквално ли сатаната ще бѫде вързанъ и развързанъ?

Буквално ли, точно ли за 1000 броени години?

Буквално ли умрѣлитѣ дотогава праведници ще възкръснатъ (оживѣятъ) за 1000 години, а неправедницитѣ нѣма да възкръснатъ, докато не изтекатъ тѣзи 1000 години?

Какъ да се разбира „първо" и „второ" възкресение и „първа и „втора" смърть?

За какво царуване на Господа и светиитѣ Му се говори тукъ?

Буквалното разбиране на това мѣсто отъ св. Писание носи името *хилиазъмъ* (което ще рече „хилядолѣтие") и отдавна е *отхвърлено и осѫдено* отъ Църквата на *много* помѣстни събори и на Втория *Вселенски* съборъ, като заблуда и ересь.

Въпрѣки тази ясна и категорична отсѫда на Църквата, нашитѣ добросамарянци, противно на църковното и съгласно съ еретическото разбиране, тълкуватъ това мѣсто съвсемъ буквално и упорито твърдятъ, че тѣ сѫ прави.

Разбира се, всѣки християнинъ трѣбва енергично да отхвърли частното погрѣшно разбиране на когото и да било, като гибелно, и да възприеме разбирането на св. Църква, като истинско и спасително. Защото учението на Църквата Божия е учение на Св. Духъ, Който пребивава въ нея и безпогрѣшно я рѫководи; не на еретическитѣ сборища, а на Църквата Господь е обещалъ да прѣбѫде навѣки непоколебима отъ пристѫпитѣ на злото; а за еретицитѣ, сектантитѣ и разколницитѣ, които не слушатъ Църквата, Господь е завещалъ да бѫдатъ отлѫчвани отъ нея (Мат. 18, 15—17); сѫщото сѫ завещали и св. Апостоли (1 Кор. 16, 22; Гал. 1, 8·9; 2 Иоан. 10—11) и св. Отци[1].

---

1) „Да се предава на анатема всѣка ересь!" — Втори Вс. съборъ, правило 1.

Прочее, какъ разбира св. Църква гореприведеното мѣсто отъ Апокалипсиса? —

Нейното вѣковно разбиране на това мѣсто е противно на хилиастическото, на буквалното разбиране, което сж проповѣдвали въ древность еретицитѣ хилиасти, а сега — безбройнитѣ протестантски секти и нашитѣ божемъ най-православни добросамарянци.

Църквата е разбирала и разбира Откр. 20, 1—7 *преносно,* а не буквално.

Буквалното разбиране на това мѣсто е *невъзможно,* защото влиза въ противоречие съ цѣлото Слово Божие.

Единственото възможно правилно разбиране на това мѣсто е онова, което е далъ Духъ Святий и което ни предлага отвѣка св. Църква.

Църквата многократно си е казала думата върху истинския смисълъ на тоя текстъ отъ Апокалипсиса още презъ първитѣ вѣкове, когато много свети Отци сж възстанали противъ буквалното му разбиране отъ хилиаститѣ и когато съборитѣ, осжждайки еретическитѣ системи, въ които хилиазмътъ е билъ съставна часть, сж осжждали и този последния. Така че, наредъ съ осжждането на буквалното му разбиране, днесъ ние имаме и положителното учение на Църквата по дадения въпросъ въ тълкованието на много свети отци и учители на Църквата. Достатъчно е, напр., да споменемъ името на св. Андрей Кесарийски (V в.), чието тълкование на Апокалипсиса е запазено и до днесъ и което единодушно се счита като гласъ на цѣлата Църква[1]. Затова съ пълно основание можемъ да кажемъ, че не може да бжде православенъ оня, който, поради невежество или гордость, пренебрегва както съборнитѣ опредѣления, така и светоотеческитѣ тълкувания по разглеждания въпросъ и говори „празни измислици"[2].

Нека, прочее, да изложимъ, последователно и изчерпателно, правилното тълкуване на разглеждания текстъ.

Самъ Господь Иисусъ Христосъ прави достатъчно ясна разлика между първо и второ възкресение и между първа и втора смърть, като казва:

1) Гръцкиятъ оригиналъ съ латинския преводъ на това тълкувание е напечатанъ въ томъ 106, Seria gr., отъ патрологията на Migne. Руски преводи има нѣколко: 1882, 1884, 1889 г. и др.

2) Букваленъ изразъ на Втор. Вс. съборъ за хилиастическитѣ фантазии на Аполинария.

а) „Истина, истина ви казвамъ: иде часъ и *дошълъ е вече,* когато мъртвитѣ ще чуятъ гласа на Сина Божий и, като чуятъ, ще оживѣятъ;

б) иде часъ, когато ***всички, които сѫ въ гробоветѣ,*** ще чуятъ гласа на Сина Божий и ще излѣзатъ: които сѫ правили добро, ще възкръснатъ за животъ, а които сѫ вършили зло, ще възкръснатъ за осѫждане“ (Иоан. 5:25, 28—29).

Тукъ Спасительтъ ни говори за два вида мъртви и за две различни по време и начинъ възкресения:

Първитѣ мъртви сѫ духовно-мъртви, умрѣли отъ грѣха; тѣ „ще оживѣятъ“, — точно така, както е казано за блудния синъ: „мъртъвъ бѣше и оживѣ“ (Лук. 15:24, 32) и както е казано въ самия Апокалипсисъ: „тѣ оживѣха“ (20, 4); часътъ на тѣхното „възкръсване“ не само иде, но ***вече е дошълъ,*** съ дохождането (т. е. въплощението) на Христа Спасителя;

Вториятъ видъ мъртви, това сѫ обикновенитѣ умрѣли, на които тѣлата сѫ раздѣлени отъ душитѣ и погребани въ земята; затова тѣ сѫ ***въ гробоветѣ,*** отъ които тѣ „ще излѣзатъ“, при това ще излѣзатъ „всички, които сѫ въ гробоветѣ“; часътъ на тѣхното възкресение иде, но ***не е дошълъ още,*** тѣ ще възкръснатъ при всеобщото възкресение, когато възкръснатъ всички отвѣка починали, при гласъ на Архангелъ и при трѫба Божия (1 Сол. 4, 16; 1 Кор. 15, 52), когато земята, морето, смъртьта и адътъ повърнатъ мъртвитѣ, що сѫ въ тѣхъ (Откр. 20, 12—13). Едни отъ тѣхъ ще възкръснатъ за животъ — вѣченъ животъ, а други за осѫждане въ вѣчна мѫка, която и съставлява втората смърть.

Значи, първото възкресение е възкресение на душата, а второто на тѣлото; и първата и втората смърть сѫ не смърть на тѣлото, а смърть на душата, — падение на душата въ злото. Редътъ, следователно, е такъвъ:

Първа смърть,

Първо възкресение,

Второ възкресение,

Втора смърть.

Нека ги разгледаме поотдѣлно.

Първа смърть.

Това е състоянието на душата, въ което тя изпада следъ като извърши грѣхъ. Неговъ родоначалникъ е първиятъ грѣшникъ — дяволътъ. Затова всѣки грѣшникъ е робъ на грѣха и синъ на дявола (Дѣян, 13, 10; 1 Иоан. 3, 10), на лукавия (Мат. 13, 38), на беззаконие (Пс. 88, 23), на невѣрие (Еф. 2, 25; 5, 6), на гнѣва (Еф. 2, 3), на нощьта (1 Сол. 5, 5), на проклятие (2 Петр. 2, 14), на погибельта (Иоан. 17, 12; 2 Сол. 2, 3), на геената (Мат. 23, 15); грѣшницитѣ сж рожби ехиднини (Мат. 3, 7; 23, 33; Лук. 3, 7) и дяволътъ е тѣхенъ баща (Иоан. 8, 44).

За човѣка първата смърть започва отъ грѣхопадението на Адама. Адамъ извърши грѣхъ, защото наруши заповѣдьта на Бога. И това му докара смърть, защото „грѣхътъ, извършенъ, ражда смърть" (Иак. 1, 15). Богъ бѣше го предупредилъ за това: *„въ който день вкусишъ отъ него, безъ друго ще умрешъ"* (Бит. 2, 17). Следъ това събитие, казва Св. И. Златоустъ[1]), Адамъ живѣ физически повече отъ 900 години. Значи, смъртьта, която бѣше си навлѣкълъ съ грѣхопадението, не бѣше тѣлесна смърть, а духовна. Умрѣла бѣше душата му, защото тя бѣ оставена отъ Божията благодать. Грѣхътъ е истинска смърть за душата, защото оскърбява Св. Духъ, Който живѣе въ насъ и Го отгонва (Еф. 4, 30); и ако не се покаеме, ще умремъ въ грѣховетѣ си и ще отидемъ въ ада, защото „заплатата на грѣха е смърть" (Рим. 6:16, 23).

Но грѣхътъ на Адама не бѣше само неговъ, а стана грѣхъ на всички негови потомци. Съответно на това и първата смърть е обща последица за всички човѣци, защото „въ Адама всички умиратъ" (1 Кор. 15, 22); „всички съгрѣшиха и сж лишени отъ славата Божия" (Рим. 3, 23); „чрезъ единъ човѣкъ грѣхътъ влѣзе въ свѣта, а чрезъ грѣха — смъртьта, и по такъвъ начинъ смъртьта премина въ всички люде чрезъ единъ човѣкъ, въ когото всички съгрѣшиха" (Рим. 5, 12). Затова и крайната участь на всички Адамови внуци, — това е преизподнята, адската тъмница, въ която сж отивали душитѣ на всички умрѣли (Бит. 37, 35; Пс. 48, 15; 82, 10).

---

1) Творенія, Спб. 1903, т. IV, стр. 769—770.

Съ една дума, цѣлиятъ човѣшки родъ е билъ въ властьта на грѣха и на дявола; ето защо, за да можеше човѣкътъ да бжде освободенъ отъ мжката на тая тъмнина, необходима е била една основна победа надъ дявола, поробителя на човѣка, защото „какъ може нѣкой да влѣзе въ кжщата на силния и да ограби покжщнината му, ако първомъ не вържe силния и тогава ще ограби кжщата му" (Мат. 12, 29; Мар, 3, 27)? Защото „когато силниятъ отбраня съ оржжие своя домъ, тогава имотътъ му е въ безопасность; когато пъкъ нѣкой по-силенъ отъ него го нападне и победи, взима всичкото му оржжие, на което той се е надѣвалъ, и разподѣля плячката му" (Лук. 11, 21—22). Тия думи на Спасителя сж много знаменателни. Отъ тѣхъ се вижда, че дяволътъ е силенъ; че човѣшкитѣ души сж били негова собственость, негова плячка, неговъ имотъ, покжщнина на неговата кжща; че тази кжща е голѣма, затова се нарича *царство на дявола* (Мат. 12, 26; Лук. 11, 18), въ което той е князъ (Иоан. 12, 31; 14 30; 16, 11; Еф. 2, 2), който пази съ оржжие имота си; че изтръгването на човѣшкитѣ души отъ неговата власть се нарича ограбване кжщата му; но затова се иска първомъ той да бжде свързанъ отъ нѣкой по-силенъ отъ него. И щомъ Господь му е огрбвалъ покжщнината, като е освобождавалъ човѣшкитѣ души отъ неговата власть, това значи не само, че Той е по-силенъ отъ него, но и че го е победилъ и вързалъ, защото безъ това дяволътъ не би пусналъ нито една душа. И действително, щомъ и самитѣ християни побеждаватъ лукавитѣ духове именно съ Христовата сила: „вие сте ги победили, защото Тоя, Който е съ васъ, е по-голѣмъ отъ оногова, който е въ свѣта" (1 Иоан. 4, 4), — значи Господь Иисусъ Христосъ наистина е Силниятъ, победительтъ на дявола. Ето защо, Ангелътъ, Който слиза отъ небето и хваща сатаната та го вързва, *това е Самъ Господь Иисусъ Христосъ*.

Ангелътъ на Великия Съветъ

Въ Словото Божие Господь Иисусъ е нареченъ на два пжти Ангелъ: „Защото Младенецъ ни се роди—Синъ ни се даде; властьта е на раменетѣ Му дадатъ име: *Ангелъ на великия*

съветъ, Чуденъ, Съветникъ, Богъ крепъкъ, Отецъ на вѣчностьта, Князъ на мира. Неговата власть и миръ безъ край ще расте върху престола на Давида и въ царството му, за да го утвърди Той и да го укрепи чрезъ сѫдъ и правда отсега и до вѣка. Ревностьта на Господа Саваота ще извърши това“ (Ис. 9, 6—7). Наистина, подчертаниятъ въ горния цитатъ отъ св. пророка Исаия изразъ „Ангелъ на великия съветъ“ въ българския синодаленъ преводъ на Библията липсва, както и въ всички нови преводи. Но въ гръцкия преводъ на 70-тѣ тълковници, и въ всички древни преводи, направени отъ гръцкия: коптски, етиопски, арменски, грузински, готски и славянски[1]), посоченияттъ изразъ сѫществува. А знае се, че преводътъ на 70-тѣ тълковници е първиятъ, най-стариятъ преводъ на Библията (III вѣкъ *преди* Христа) и че съ Него си е служилъ Самъ Спасительтъ и св. Апостоли, защото всички цитати отъ Стария заветъ, говорени отъ Спасителя или писани отъ Апостолитѣ, сѫ предадени именно споредъ превода на 70-тѣ. Да приведемъ за пояснение само единъ примѣръ отъ многото. На второто изкушение на дявола Спасительтъ отговаря така: Писано е сѫщо: „нѣма да изкусишъ Господа, Бога твоего“ (Мат. 4, 7; Лук. 4, 12). А на кое мѣсто въ Словото Божие „е писано“ това? — Въ Второзаконие, 6, 16. Сега, като отворимъ Българския синодаленъ преводъ на Библията, направенъ отъ еврейския оригиналъ, ще намѣримъ, че на посоченото мѣсто въ „Второзаконие“ стои малко по иначе, — не: „нѣма да изкусишъ Господа, Бога твоего“, а: „не изкушавайте Господа, вашия Богъ“. Но ако вземемъ славянския преводъ и гръцкия, ще видимъ, че тия думи тамъ сѫ точно така, както сѫ били казани отъ Спасителя и както сѫ записани въ Евангелието. Очевидно е, че тѣ сѫ били казани така отъ Спасителя затова, защото сѫ били именно така въ оригинала на „Второзаконие“ и въ превода му на гръцки. Значи, гръцкиятъ преводъ на 70-тѣ тълковници и всички древни преводи направени отъ него, въ туй число и славянскиятъ, сѫ осветени въ своята истинность отъ божествения авторитетъ на Спасителя, на св.

1) Проф. д-ръ Н. Н. Глубоковски: Граматика на гръцкия библейски езикъ — Ветхи и Нови заветъ (университ. библ. № 67), София, 1927 г., стр. 29.

Апостоли и св. Отци и изобщо отъ цѣлата Църква отъ древность и до сега. Затова всичко въ тия преводи е свято и вѣрно. Нѣщо повече: цѣлата древна Църква е считала самия преводъ на 70 тѣ като преводъ боговдъхновенъ, т. е. не за обикновенъ преводъ, а като единъ авторизиранъ преводъ съ необходимитѣ разяснения на трудно-разбираемитѣ мѣста на Библията. Затова именно преводачитѣ му се наричатъ *тълковници;* и както самата Библия е била писана отъ св. мѫже, вдъхновявани отъ Св. Духъ (2 Петр. 1, 21), така и тия преводачи — тълковници сѫ работили подъ рѫководството на Св. Духъ[1]). Църковното предание сочи за единъ отъ тия свети мѫже праведния Симеонъ Богоприемецъ, комуто е било предсказано отъ Духа Светаго, че нѣма да види смърть, докле не види Христа Господенъ (Лук. 2, 25—35), т. е. докле не види изпълнено пророчеството на Исаия 7, 14, което самъ той нѣкога превелъ отъ еврейски на гръцки.

Отъ друга страна, известно е, че еврейскиятъ оригиналъ на Библията (Стария заветъ) наскоро следъ дохождането на Спасителя е билъ отъ еврейскитѣ талмудисти злонамѣрено ***повреденъ,*** особено въ хронологията и въ месианскитѣ пророчества, ужъ за да се „докаже“, че времето за Месия още не е настѫпило, и че Иисусъ не е Христосъ, не е Месия. За постигането на тази цель се е работѣло тайно и въ продължение на цѣли вѣкове. Всички сѫществуващи дотогава рѫкописи на Библията на еврейски сѫ били унищожени, за да се заличатъ всички следи на това престѫпление. Установенъ е билъ новъ оригиналъ (така наречения ***масоретски*** текстъ), който доста се отличавалъ отъ превода на седемдесетьтѣ. Предприели даже да омаловажатъ и компрометиратъ превода на 70 тѣ, като неотговарящъ на оригинала. За тая цель трима евреи: Акила, Симахъ и Теодотионъ (отъ II вѣкъ следъ Хр.)[2]) направили

---

1) Клим. Алекс. Строматі, I, 148; Praep. Evang. VIII, 2—5, 9; Ириней у Евсевия, Църк. Ист. V, 8; Блаж. Авг. De civ. Dei, XVIII, 42, 43; Епиф. Кип. Творенія часть шестая, стр. 283—290; Филонъ, Vita Mosis, II, 7.

2) Споредъ Св. Епифания Кип., Акила билъ гръкъ християнинъ, който билъ отлѫченъ отъ Църквата за занимаване съ магьосничество, следъ което приелъ обрѣзание и станалъ евреинъ; Симахъ билъ самарянинъ и като такъвъ билъ обрѣзанъ; той приелъ иудейство и билъ

нови преводи на Библията отъ еврейски на гръцки, въ които текстътъ Исаия 7, 14 билъ не: „ето Дѣвица ще зачене“, а: „ето *жена* ще зачене“. Но всички тия опити на масонството пропаднали. Отцитѣ и учителитѣ на Църквата се заели да разкриятъ тъмнитѣ цели на евреитѣ и да пресѣкатъ тѣхнитѣ домогвания. Знаменитиятъ Оригенъ, чрезъ съпоставяне преводитѣ на Акила, Симаха и Тодотиона съ тоя на 70-тѣ, съ сирския преводъ и съ еврейския оригиналъ, установилъ преимуществото на гръцкия преводъ въ всѣко едно отношение, до степень да бѫде приетъ той за оригиналъ! Оригенъ открито обвинилъ евреитѣ въ това, че тѣ сѫ изопачили много текстове и сѫ унищожили цѣли глави и книги отъ Библията[1]). Св. Иоанъ Златоустъ, който се ползвалъ отъ еврейски, открито ги обвинява въ сѫщото[2]). Св. Епифаний Кипърски имъ отправя сѫщото обвинение[3]). Първиятъ преводъ на Стария заветъ отъ повредения еврейски оригиналъ, следъ преводитѣ на Акила, Симаха и Теодотиона, е тоя на Блаж. Иеронимъ († 430). Той е близо съ 700 години по-късенъ отъ превода на седемдесетьтѣ! До Иеронима въ Западната Църква се употрѣбявалъ преводъ, направенъ отъ тоя на 70-тѣ. Блажений Авгусутинъ се противопоставилъ на приемането превода на Иеронима. Постепенно, обаче, въ западната Църква преводътъ на Иеронима се налага. Подобно на него, всички нови преводи на Стария заветъ се правятъ отъ сѫщия еврейски оригиналъ. Но и до днесъ ученитѣ богослови, дори и западно-протестантскитѣ, не могатъ да се помирятъ съ въпроса, за повреденостьта на еврейския оригиналъ[4]) и повечето сѫ склонни да дадатъ

вторично обрѣзанъ, понеже евреитѣ не признавали самарянското обрѣзание; Теодотионъ билъ отъ гностическата ересь на Маркиона и сѫщо се обрѣзалъ. И тримата питаели вражда и злоба къмъ християнството (Творенія Св. Епиф. Кип., часть VI, стр. 286—290).

1) Ком. на Данаиила.

2) Тълк. на Мат.. бес, 9, 4.

3) Творенія, часть VI, ibid.

4) За повреденостьта на еврейския оригиналъ на Стария заветъ и за преимуществата на гръцкия преводъ вижъ: Проф. Д-ръ Н. Н. *Глубоковскій: „Славянская Библія“*, въ „Сборникъ въ честь на проф. Л. Милетичъ за седемдесетгодишнината отъ раждането му (1863—1933)“, София, 1933 изд. Мак. Науч. Инст., стр. 333—349. Проф. Ив. Марковски: „Въведение въ Свещ. Пис. на Ветхия Заветъ“ (Унив. библ. № 116), София 1932, стр. 168; 215; отъ сѫщия: „За древнобиблейската хронология“, год. Бог. Фак. (VI), 1929—30 г. стр. 1—34.

преимущество на гръцкия текстъ, особено въ хронологията и въ месианскитѣ мѣста, като осветенъ отъ хилядолѣтната практика на самата Църква. Прочее, и тукъ правдата Божия побеждава лъжата и злото. Отвѣка Църквата Божия на всѣко велико повечерие пѣе горното пророчество на Исаия, отнасяще се до раждането на Спасителя: „И нарицается имя Его: велика совѣта Ангелъ“. Тия думи, прочее, сѫ вѣрни и Господь действително е Ангелъ на великия съветъ.

Ангелъ ще рече „веститель“—лице, което донася известие. Но какво е това „съветъ“? Съ тази дума е преведена гръцката дума Βουλή, което на български ще рече, освенъ съветъ, още и решение, т. е. решение взето въ заседание на съветъ, воля, изразена въ едно решение, въ единъ предварително изработенъ планъ за действие. Господь Иисусъ Христосъ е Ангелътъ, т. е. Вестительтъ на решението, взето предвѣчно въ ***великия съветъ на Св. Троица*** за спасението на човѣчеството. Въ това именно решение, въ този божествено-премѫдъръ планъ е билъ предвиденъ начинъ за „връзването“ на дявола — изкусителя на Адама и Ева. Господь Иисусъ Христосъ дохожда не само да ни съобщи това решение, но и да го изпълни. И самото Му дохождане е вече началото на „връзването“ на сатаната: „нима́ си дошълъ тука да ни мѫчишъ преди време“ (Мат. 8, 29)? „Дошълъ си да ни погубишъ ли (Мар. 1, 24)? И никой другъ, освенъ Божия Синъ, не можеше да изпълни този съветъ, това решение, защото то не е било никому открито. „Защото, кой е стоялъ въ съвета на Господа и е виждалъ и слушалъ словото Му“ (Иер. 23, 18)? —„Никой не е възлѣзълъ на небето, освенъ слѣзлиятъ отъ небето Синъ Човѣческий, Който пребѫдва на небето“ (Иоан 3, 13). „Всичко Ми е предадено отъ Моя Отецъ; и никой не познава Сина, освенъ Отецъ; и нито Отца познава нѣкой, освенъ Синътъ и комуто Синътъ иска да открие“ (Мат. 11, 27). „Бога никой никога не е видѣлъ; Единородниятъ Синъ, Който е въ недрата на Отца, Той Го обясни“ (Иоан. 1, 18). Прочее, решението на тоя предвѣченъ съветъ за въплощението и жертвата на Сина,—„предназначенъ още преди свѣтъ да се създаде“ (1 Петр. 1,20; Дѣян. 2, 23; 4, 28; Еф. 3, 11), „закланъ отъ създание мира“ (Откр. 13, 8), не е било известно никому въ

вселената; то си е оставало „тайна, скривана отъ вѣкове въ Бога“ (Еф. 3, 9), „умълчавана отъ вѣчни времена“ (Рим. 14, 24), „скрита отъ вѣкове и родове“ (Кол. 1, 26), „тайна съкровена, която Богъ е предопредѣлилъ преди вѣкове за наша слава“ (1 Кор, 2, 7), тайна на Божията воля (Еф. 1, 9; 3, 3—5; 6, 19; Кол. 2, 2; 4, 9), въ която „желаятъ да надникнатъ Ангелитѣ“ (1 Петр. 1, 12) и която тепърва, следъ като Богъ я открие на Своитѣ светии (Кол. 1, 26), ще стане „чрезъ Църквата известна на началствата и властитѣ небесни“ (Еф. 3, 10). Както и св. Църква пѣе: „Еже отвѣка утаеное и Ангеломъ несвѣдомое таинство, тобою, Богородице, сущимъ на земли явися Богъ, въ неслитномъ соединенiи воплощаемъ и крестъ волею насъ ради восприимъ; имже воскресивъ первозданнаго, спасе отъ смерти души наша“—„Умълчаната отвѣка и неизвестна за Ангелитѣ тайна—Богъ (Христосъ), чрезъ тебе, Богородице, се яви на земята (на човѣцитѣ), като се въплоти въ неслитно съединение (на двѣтѣ естесва) и доброволно заради насъ понесе кръста, съ който възкреси първосъздадения (Адамъ) и спаси отъ смърть нашитѣ души“[1]).

Прочее, Младенецътъ, Който се ражда, носи между другото и името: „Ангелъ на великия съветъ“.

На второ мѣсто Господь Иисусъ Христосъ се нарича Ангелъ у пророка Малахия: „И внезапно ще дойде въ храма Си Господь, Когото вие търсите, и Ангелътъ на за-

---

1) Възкресенъ отпустителенъ тропарь на 4 гл.—Архангелъ Гаврилъ е открилъ на Дѣва Мария тази превѣчна тайна [вж. службата на Благовѣщение: „Совѣтъ предвѣчный открывая тебѣ, Откроковице“ (на Г-ди воззвахъ), „Сокровенное таинство . . . “ (предпр. 24 III, на Г-ди в.) „Еже отвѣка таинство открывается днесь“ (Слава на всяк. д.), „Днесь спасенія нашего главизна и еже отвѣка таинства явленіе“ (тропарь), „Божій предстатель посланъ есмь, божественный повѣдати тебѣ совѣтъ“ (кан. 3, 4)]—досежно *въплощението* на Божия Синъ, но не и самия начинъ на изкуплението чрезъ кръстната Му смърть, за която Симеонъ Богоприемецъ й прави загадъчно предсказание: „и на сама тебе мечъ ще прониже душата“ (Лук. 2, 35),—този мечъ, това е мжката на Пречистата Богомайка отъ страданията на Нейния Божественъ Синъ (кръстобогородичнитѣ служби), които и за нея, както и за всички живи очевидци, сж били все още непостижими; тѣ сж били ясни само на Господа Иисуса: „Хотя сокровенную тайну отвѣка открыти, яко овча на заколеніе еденъ былъ еси, Іисусе“. . . (Акатисть на сладч. Иисусъ, кондакъ 7).

вета, Когото вие желаете“ (3, 1). И на това название смисълътъ е сѫщиятъ: само Господь Иисусъ Христосъ изпълня въ съвършенство даденитѣ въ завета обетования за спасение, и затова само Той е „Ангелъ на завета“.

Че действително Ангелътъ отъ Апокалипсиса (20, 1) е Господь Иисусъ и че не може да бѫде другъ, освенъ Него, вижда се още и отъ това, че тоя Ангелъ има ключа отъ бездната. Бездната — това е преизподнята, адътъ, подземното царство, мѣстото на мѫката, на тлѣнието, на тъмата, на забравата. Тия наименования въ св. Писание сѫ еднозначни (Иов. 26, 6; 28, 22; Пс. 87 : 4—7, 12—13; Пр. 15, 11; 27, 20; Откр. 9, 11). Бѣсоветѣ молятъ Иисуса да не ги прати въ бездната (Лук. 8, 31), при другитѣ тѣхни черни събратя, които Богъ е сгромолясалъ въ ада и свързалъ съ вериги на мрака до сѫдния день (2 Петр. 2, 4; Иуд. 6). Че само Господь Иисусъ има ключоветѣ на бездната, вижда се отъ самитѣ Негови думи: „И имамъ ключоветѣ на ада и смъртьта“ (Откр. 1, 18). Това, очевидно, означава, че бездната, или смъртьта, или вѣчното осѫждане е напълно и само въ властьта, въ разпореждането на Сина, Комуто Отецъ е предалъ цѣлия сѫдъ (Иоан. 5, 22).

Ето защо, Ангелътъ отъ Откр. 20, 1 е Господь Иисусъ Христосъ и слизането на тоя Ангелъ отъ небето означава първото дохождане на Спасителя въ свѣта, откогато и започва „връзването“ на дявола.

Връзването на дявола.

Синъ Човѣческий дохожда да подири и спаси погиналото (Мат. 18, 11; Лук. 19, 10), а погиналъ е билъ цѣлиятъ човѣшки родъ, — и живи и умрѣли и цѣлиятъ човѣшки родъ е билъ подъ властьта на грѣха и неговия родоначалникъ дявола. Затова, както вече се каза, необходимо е било дяволътъ да бѫде победенъ и „свързанъ“, а „покѫщнината“ му ограбена. Това именно и прави Господь Иисусъ Христосъ: „*затова* и се яви Синъ Божий, *за да разруши* дѣлата на дявола“ (1 Иоан. 3, 8). Ако пъкъ такава е била цельта на Неговото дохождане, може ли нѣкой и да допусне, че тя не е била напълно постигната?

Но, ако би се и намѣрилъ такъвъ невѣрникъ, биха го изобличили следнитѣ божествени думи на Спасителя:

„Сега е сѫдъ надъ тоя свѣтъ; сега князътъ на тоя свѣтъ ще бѫде изпѫденъ вънъ“ (Иоан. 12, 31). А какво значи ще бѫде изпѫденъ вънъ, ако не „въ външната тъмнина“ (Мат. 8, 12; 22, 13; 25, 30 т. е. въ ада? Защото той ще бѫде изпѫденъ отъ „тоя свѣтъ“, въ който той се намира и на който е князъ; ясно е че нѣма да бѫде пратенъ на небето, откѫдето той отдавна е падналъ като свѣткавица (Лук. 10, 18; Ис. 14, 12); остава му, прочее, само подземниятъ миръ (Еф. 2, 10), — преизподнята. Но ако нѣкой каже, че това ще бѫде не сега, а следъ Страшния Сѫдъ, макаръ че Спасительтъ казва именно сега, — ето ни други думи на Спасителя, по-категорични отъ горнитѣ:

„Князътъ на тоя свѣтъ е осѫденъ“ (Иоан. 16, 11). А може ли нѣкой да бѫде осѫденъ, безъ да е победенъ? Особено безъ да е хванатъ и безъ да е свързанъ, ако е вироглавъ, каквито безъ съмнение сѫ всички дяволи?

Но разбира се, невѣрно и смѣшно би било да си представяме дявола хванатъ и свързанъ отъ Бога въ буквалния, въ физическия смисълъ на думата. Всичко е въ властьта и въ рѫцетѣ на Бога, въ туй число и дяволътъ съ всички негови немощни бѣсовски сили: „Възлѣза ли на небето,—Ти си тамъ; слѣза ли въ преизподнята и тамъ си Ти“ (Пс. 138, 8); „Макаръ и да се заровятъ въ преисподнята — и оттамъ рѫката Ми ще ги вземе; макаръ и да се покачатъ на небето, и оттамъ ще ги сваля“ (Ам. 9, 2). Така че, ако Богу бѣше необходимо да се бори съ дявола, тъй както се бори човѣкъ съ човѣка,—Той още въ самото начало на неговото подгордяване би го убилъ съ дъха на устата Си и би го изтрѣбилъ съ блѣсъка на лицето Си, както ще направи това при свършъки на вѣка съ антихриста (2 Сол. 2, 8). Но такава борба не влиза въ Божия планъ и тя не подхожда за Бога. Бездната на Неговата мѫдростъ (Рим. 11, 33) си има други методи на борба и на победи.

Макаръ и да е победенъ и осѫденъ, дяволътъ е още свободенъ и властьта му да изкушава не е отнета отъ него; той „като рикащъ лъвъ обикаля и търси кого да глътне“ (1 Петр. 5, 8); въ хитритѣ свои изкушения „сатаната се

преобразява въ Ангелъ на свѣтлината“ (2 Кор. 11, 14); неговитѣ стрѣли сѫ нажежени (Еф. 6, 16), поради което е твърде опасенъ за непредпазливитѣ; и затова именно св. Апостоли съветватъ: „опълчете се противъ дявола и той ще побѣгне отъ васъ“ (Иак. 4, 7); „Не давайте мѣсто на дявола“ (Еф. 4, 27); „за да не вземе сатаната преднина надъ насъ: защото не сѫ ни неизвестни неговитѣ замисли“ (2 Кор. 2, 11) и затова се молимъ въ Господнята молитва: „но ни избави отъ лукавия“ (Мат. 6, 13; Лук. 11, 4), като знаемъ, че борбата съ него не е борба противъ кръвь и плъть (т. е. противъ човѣци), а „противъ поднебеснитѣ духове на злобата“ (Еф. 6, 12).

И така, дяволътъ е живъ и свободенъ да изкушава.

Но отъ друга страна, какво значатъ следнитѣ думи на Словото Божие:

„Въ свѣта скърби ще имате; но дерзайте: ***Азъ победихъ свѣта***“ (Иоан. 16, 33);

„Пиша вамъ, момци, защото ***победихте лукавия***; писахъ вамъ, момци, защото сте силни и Божието слово пребѫдва въ васъ ***и победихте лукавия***“ (1 Иоан. 2, 12—14).

„Вие сте отъ Бога, чеда, ***и сте ги победили***“ (антихристовитѣ духове—1 Иоан. 4, 4).

„Защото всѣкой, който е роденъ отъ Бога, ***побеждава свѣта***; и тази е ***победата***, която ***победи свѣта*** — нашата вѣра. Кой ***побеждава свѣта***, ако не онзи, който вѣрва, че Иисусъ е Синъ Божий“ (1 Иоан. 5, 4—5)?

„Да въздадемъ благодарение Богу, Който ни ***дарява победата*** чрезъ Господа нашего Иисуса Христа“ (1Кор. 15, 57).

„На оногова, който ***побеждава***, ще дамъ да седне съ Мене на Моя престолъ, ***както и Азъ победихъ*** и седнахъ съ Отца Си на Неговия престолъ“ (Откр. 3, 2).

„Който побеждава, нѣма да бѫде повреденъ отъ втората смърть“ (Откр. 2, 11).

„Ето Лъвътъ, Който е отъ Иудиното colѣно, коренътъ Давидовъ, ***победи*** и може да разгърне книгата и да снеме седемьтѣхъ й печата“ (Откр. 5, 5).

„Тѣ го победиха (клеветника—дяволъ) съ кръвьта на Агнеца и съ словото на своето сви... 12, 11).

Очевидно е, че въ горнитѣ мѣста се говори за две различни победи надъ дявола: за победата на Спасителя и за „нашата“ победа. Всѫщность тѣ сѫ една победа,—Христова или Божия, защото нашата победа ни се дарява отъ Бога (Кор. 15, 57); но, за да ги схванемъ по-добре, нека ги разгледаме поотдѣлно, за да видимъ въ какво се различаватъ и въ какво сѫ еднакви.

Безъ съмнение, щомъ Господь Иисусъ Христосъ е нанесълъ победа надъ дявола, ние трѣбва да търсимъ тази победа преди всичко въ това, което Адамъ трѣбваше да извърши, но не го извърши, и което Христосъ, последниятъ Адамъ (1 Кор. 15, 45 — 49), не бѣше задълженъ да извърши, но го извърши[1]). Какво не изпълни Адамъ и какво изпълни Христосъ? Адамъ имаше всичко необходимо за единъ съвършенъ духовенъ животъ. Божията благость бѣше му оставила пълна свобода въ ползуване отъ всички сътворени нѣща въ рая; и само една едничка заповѣдь бѣ дадена за изпитание на свободната воля на Адама, само едно твърде лесно нѣщо, което ако изпълнѣше, той би изпълнилъ напълно волята на Своя Творецъ. Но Адамъ се поведе подиръ изкусителя и падна. Той стана робъ на искусителя, защото „всѣкой, който прави грѣхъ, робъ е на грѣха“ (Иоан. 8, 36), „защото отъ когото нѣкой бѫде победенъ, отъ него бива и поробенъ“ (2 Петр. 2, 19),—ние сме „или роби на грѣха, за смърть, или—на послушанието, за оправдание“ (Рим. 6, 16). Адамъ стана робъ на грѣха а оттукъ и на смъртьта, която върви неотстѫпно следъ грѣха, а оттукъ пъкъ на дявола, който има властьта на смъртьта (Евр. 2, 14).

Послушанието и смирението на Господа.

Лукавиятъ се опита да изкуси и Господа. Спасительтъ не бѣше като Адама въ Рая, а въ страшната гола пустиня, при това 40 дни и нощи Той не бѣше нищо ялъ и нищо пилъ. И когато изкусительтъ пристѫпи къмъ Него, Той на 2 пѫти му отговори съ божествена кротость отъ Словото Божие, а на третото изкушение властно му рече: „Махни се

1) *ПисанIя преподобнаго Отца Iоанна КассIана Римлянина*, переводъ съ латинскаго, Москва, 1877, собесѣдованiе пятое, гл. VI, стр. 240, соб. 22, гл. X, стр. 582—83.

отъ Мене, сатана! защото писано е: „Господу Богу твоему ще се поклонишъ и Нему едному ще служишъ“ (Мат. 4, 10). И негодникътъ сатана отстѫпи отъ Господа като нахокано куче, обаче съ злобна душа и съ коварни планове за понататъкъ. Съ една дума, Адамъ не изпълни волята Божия въ една дребна заповѣдь, при идеални условия, а Господь Иисусъ я изпълни въ съвършенство при изключително мѫчни условия; Господь нищо не остави неизпълнено отъ волята на небесния Отецъ и никѫде при това изпълнение Той не отдѣли нито на косъмъ Своята лична воля отъ волята на Отца. Самъ Той постоянно обръща нашето внимание на тоя фактъ, отъ което се вижда неговото изключително значение:

„Слѣзохъ отъ небето не за да върша Моята воля, а волята на Отца, Който Ме е пратилъ“ (Иоан. 6, 38).

„Не търся Моята воля, а волята на Отца, Който Ме е пратилъ“ (Иоан. 5, 30).

Нѣщо повече:

„Истина, истина ви казвамъ: Синътъ ***нищо не може*** да твори Самъ отъ Себе си, ***ако не види*** Отца да твори; защото, което твори Той, това твори сѫщо и Синътъ“ (Иоан. 5,19).

„И нищо не върша отъ Себе Си, но както Ме е научилъ Моятъ Отецъ, тъй говоря. Тоя, Който Ме е пратилъ е съ Мене; Отецъ не Ме е оставилъ самичъкъ, защото Азъ върша винаги онова, което е Нему угодно“ (Иоан. 8, 28—29).

„Отецъ обича Сина и Му показва всичко, що Самъ твори“ (Иоан. 5, 20).

„Азъ отъ Себе Си не говорихъ; но Отецъ, Който Ме прати, Той Ми даде заповѣдь, що да кажа и що да говоря. И зная, че Неговата заповѣдь е животъ вѣченъ. И тъй, което Азъ говоря, говоря го тъй, както Ми е казалъ Отецъ“ (Иоан. 12, 49—50).

„А словото, що слушате, не е Мое, а на Отца Ми, Който Ме е пратилъ“ (Иоан. 14, 24).

Чрезъ непослушанието си Адамъ допусна въ себе си грѣха и умрѣ.

Чрезъ послушанието Си Господь Иисусъ не допусна въ Себе Си и сѣнчица отъ грѣхъ, напротивъ: „Той осѫди грѣха въ плътьта“ (Рим. 8, 3), т. е. и като Човѣкъ, Който носи плъть, Той остана еднакво безгрѣшенъ, както е безгрѣшенъ и святъ като Единороденъ Синъ Божий. И понеже грѣхътъ

е жилото на смъртьта (1 Кор. 15, 56),— Господь бѣше първиятъ, който унищожи това жило за Себе Си, като не допусна грѣхъ въ Себе Си. Обаче последицитѣ отъ тая победа надъ грѣха бѣха не само лично за Него, но и за всички насъ, и така тая Негова победа стана и наша победа (1 Кор. 15, 57). Защото Господь не спре тука; Той не се задоволи само съ това да бѫде лично Той, и като човѣкъ, безгрѣшенъ (1 Петр. 2, 22; 1 Иоан. 3, 5),—„святъ, незлобивъ, непороченъ“ (Евр. 7, 26). Съгласно съ божествения предвѣченъ съветъ, Светиятъ на светиитѣ (Дан. 9, 24), благоволи, поради безкрайното Си смирение и послушание, да се принесе въ жертва, т. е. да претърпи неправедно осѫждане на смърть и то смърть като на беззаконикъ и злодей.

„Смири Себе Си, бедейки послушенъ дори до смърть и то смърть кръстна“ (Филип. 2, 8).

Това е била най-сѫществената точка въ премѫдрия планъ на великия предвѣченъ съветъ за поражението на дявола и изкупването на човѣка.

Господь Иисусъ бѣ издигнатъ и прикованъ на кръста Дяволътъ вече мислѣше, че е успѣлъ, чрезъ злобнитѣ свои орѫдия—първосвещеницитѣ и фарисеитѣ,—да пресѣче живота на Праведника и да вземе душата му. Окаяниятъ готвѣше на възлюбления Божий Синъ еднаква участь, както и на всички човѣшки синове. Той не подозираше какво му се готви и какъ щѣше да бѫде изигранъ. Той не знаеше, че Господь Иисусъ Христосъ се разпъва, и умира не защото Го разпъваше и убиваше човѣшката злоба, а защото Той така искаше; и не защото бѣше безсиленъ противъ дяволскитѣ козни, а защото това бѣше методътъ на Неговата победна борба. Господь Иисусъ Христосъ скриваше божествената Си сила и блѣсъка на Своето божество; Той бѣше въ всичко безкрайно кротъкъ и смиренъ. Както Неговата плъть бѣше „***подобна*** на плътьта на грѣха“ (Рим. 8, 3), т. е. по всичко подобна на плътьта на грѣшенъ човѣкъ, обаче безъ никакъвъ грѣхъ (като зачената безмѫжно)[1], така и божествената Му душа, уподобена на всички грѣшни човѣшки души, но безкрайно пречиста, носейки доброволно поруганието на

---

1) Писанія преп. І. Кассіана, собесѣд. пятое, VI, стр. 241; собес. 22. XI, стр. 583—585.

Адама и на цѣлия човѣшки родъ, е заслизала въ пълно смирение къмъ ада. Цѣлиятъ Ангелски съборъ, комуто понататъшнитѣ сѫдби на Богочовѣка бѣха неизвестни, потрѫпна въ велика почуда. „Ти ме тури въ подземенъ ровъ, въ мракъ, въ бездна" (Пс. 87, 7)! Но Господь Иисусъ бѣше божествено спокоенъ; Той знаеше светата воля на небесния Отецъ, за която Неговиятъ прадѣдо по плъть — Давидъ, въ моментъ на пророческо прозрение отъ Св. Духъ (Дѣян. 2,31), промислително дадено за насъ, възторжено бѣ възпѣлъ и записалъ:

„Затова се зарадва сърдцето ми и се възвесели езикътъ ми; защото ***Ти не ще оставишъ душата ми въ ада и не ще допуснешъ Твоя светия да види тлѣние***" (Дѣян. 2, 25—31; Пс. 15, 8—11).

Победата.

И когато Неговиятъ духъ слѣзе въ подземнитѣ предѣли, „въ най-долнитѣ мѣста на земята" (Еф. 4, 9), изведнажъ адскитѣ порти се изкъртиха и свѣткавица озари тъмницитѣ на ада. Въ единъ мигъ силниятъ въ злото дяволъ биде свързанъ отъ безкрайно силния въ доброто Господь и „покѫщнината" му ограбена, пленицитѣ му, които той бѣ държалъ отъ хилядилѣтия въ тъмнина, бѣха пуснати отъ Господа на свобода и свѣтлина.

„Плени пленъ и даде дарове на човѣцитѣ" (Еф. 4, 8).

„Ти счупи моитѣ окови" (Пс. 115, 7)!

„Господи! Ти изведе душата ми отъ ада и ме оживи" (Пс. 29, 4)!

И това бѣше една истинска победа надъ дявола, защото половината отъ човѣчеството бѣше освободена отъ смъртьта и спечелена отъ Господа за вѣчния животъ.

Сега ни ставатъ ясни думитѣ:

„***Та чрезъ смъртьта да порази оногова, у когото е властьта на смъртьта, сиречъ дявола***" (Евр. 2, 14).

„***Смертію смерть поправъ***" — съ смърть смъртьта потъпка.

„Който унищожи смъртьта и извади наяве животъ и нетлѣние чрезъ благовѣстието" (2 Тим. 1, 10).

„Съ плътьта Си унищожи враждата . . . чрезъ кръста, като на него уби враждата" (Еф. 2, 15—16).

„Като отне силата отъ началства и власти, Той ги явно изложи на позоръ и на кръста възтържествува надъ тѣхъ" (Кол. 2, 15).

„Боже духовъ и всякія плоти, смерть поправый и діавола упразднивый и животъ міру Твоему даровавый" — Боже на духоветѣ и на всѣка плъть, Който потъпка смъртьта и унищожи[1]) дявола и подари животъ на Твоя свѣтъ!

„Ти слѣзе въ ада, счупи вѣчнитѣ затвори и извади седящитѣ на тъмно; Ти съ богомѫдра хитрость улови началозлобния змей на бездната, и съ вериги на мрака го свърза въ тартара, въ неугасимия огънь, запечата го въ външната тъмнина съ Твоята неизчислима сила" . . ." (пета молитва на Петдесятница).

„Егда снизшелъ еси къ смерти, Животе безсмертный, тогда адъ умертвилъ еси блистаніемъ Божества; егда же и умершыія отъ преисподнихъ воскресилъ еси, вся силы небесныія взываху: Жизнодавче, Христе Боже нашъ, слава Тебѣ" когато слѣзе при смъртьта, Животе безсмъртний, тогава умъртви ада съ блѣсъка на Божеството Си; а когато и мъртвитѣ възкреси отъ преизподнитѣ, всички небесни сили Ти викаха: Жизнодавче, Христе Боже нашъ, слава Тебѣ[2]);

И това е било предсказано отъ св. Псалмопѣвецъ:

„Да славятъ Господа за милостьта Му и за чуднитѣ Му дѣла къмъ синоветѣ човѣшки: защото Той строши мѣднитѣ порти и сломи желѣзнитѣ заворки" (Пс. 106, 15 — 16); „тѣ седѣха въ тъма и смъртна сѣнка, оковани съ тѫга и желѣзо; . . . и Той ги спаси отъ неволитѣ имъ: изведе ги отъ тъмата и смъртната сѣнка и разкѫса оковитѣ имъ; . . . изпрати Своето Слово, изцѣли ги и ги избави отъ тѣхнитѣ гробове" (Пс. 106:10—14, 20)[3]).

„Вижъ колко е точенъ изразътъ, — казва св. Иоанъ Златоустъ,—не казва: отвори мѣднитѣ порти, но строши мѣднитѣ порти, за да стане тъмницата негодна; и не свалилъ желѣзнитѣ заворки, но ги счупилъ, та и стража-

---

1) За превода на „упрздинити" (изтрѣбвамъ, обезсилвамъ, правя нищоженъ) вж. 2 Сол. 2, 9.

2) Възкр. троп. 2 гласъ.

3) Сравни сѫщо Ос. 13. 14: „Отъ властьта на ада ще ги изкупя, отъ смърть ще ги избавя".

та вече да бжде безсилна. Дето нѣма нито порти, нито заворки, тамъ не може да бжде задържанъ никой. Царетѣ, кога освобождаватъ затворчици, оставятъ и вратитѣ и ключалкитѣ и стражата; а Христосъ постжпилъ не тъй, но желаейки да покаже, че е дошълъ краятъ на смъртьта, Той строшилъ *мѣднитѣ порти*. Искашъ ли да знаешъ, че смъртьта е била упорита, неумолима и твърда като елмазъ? Въ течение на толкова дълго време никой не е можалъ да я склони да пусне нѣкого отъ намиращитѣ се въ нейна власть, докато Владиката на Ангелитѣ не слиза и я принуждава къмъ това. Първомъ Той свързва силния, следъ това разграбва покжщнината му; затова пророкътъ и добавя: „пазенитѣ на тъмно съкровища и скрититѣ богатства" (Ис. 45·3). И наистина, тѣ сж били тъмни, докато не слѣзло тамъ Слънцето на правдата, не освѣтило и направило ада небе, — защото гдето е Христосъ, тамъ е небето. Той нарича ада ***съкровища;*** и това е справедливо: тамъ се е пазило велико богатство. Всичкото човѣшко естество, съставляваще Божие богатство, е било ограбено отъ измамилия първия човѣкъ дяволъ и предадено въ тъмницата на смъртьта. Както нѣкой царь, следъ като хване предводителя на разбойници, който е нападалъ градове, грабилъ е навсѣкжде, следъ това се е скрилъ въ нѣкоя пещера, дето е скрилъ и награбеното богатство, — свързва тоя разбойникъ и го предава да бжде казненъ, а съкровищата му пренася въ царската хазна, — така направилъ и Христосъ: началника на разбойницитѣ и тъмничния му стражъ, — дявола и смъртьта, Той свързалъ съ Своята смърть, а всичкото богатство, т. е. човѣшкия родъ пренесълъ въ царското хранилище. Това изразява и Павелъ, когато казва: „избави ни отъ властьта на тъмнината и ни премѣсти въ царството на възлюбления Си Синъ" (Кол. 1, 13).

И чудното е това, че тукъ Самъ Царьтъ се е явилъ. Между това никой (земенъ) царь никога не би удостоилъ съ такава честь, но обикновено царетѣ освобождаватъ затворницитѣ чрезъ своитѣ чиновници. А тукъ не е така, но Самъ Царьтъ е дошълъ и не се е постидилъ отъ затворницитѣ, — защото Той нѣма да се стиди отъ тогова, когото е създалъ, — строшилъ е портитѣ, счупилъ заворкитѣ, явилъ се въ ада, направилъ всѣка негова охрана без-

силна и като хваналъ тъмничния стражъ, незабавно го върза. Мжчительтъ е плѣненъ, силниятъ е вързанъ, самата смърть, като захвърля оржжие, съблечена пада предъ нозегѣ на Царя".

„Виждашъ ли дивната победа? Виждашъ ли действието на кръста? Да ти кажа ли и нѣщо друго, много по-дивно? Узнай способа на победата, и тогава ти ще се изумишъ още повече. Съ каквото победилъ дяволътъ, съ това го и надвива Христосъ; като взима неговитѣ оржжия, съ тѣхъ го побеждава; а какъ,— послушай. Дѣвица, дърво и смърть сж били знацитѣ на нашето поражение: Ева е била дѣвица, защото тогава тя още не е познавала мжжъ; дървото е било дървото на рая; смъртьта е била наказанието на Адама. Но ето пакъ Дѣвица, дърво и смърть; само че сега тѣзи знаци на поражение ставатъ знаци на победа. Вмѣсто Ева—Мария; вмѣсто дървото за познаване доброто и злото —дървото на кръста; вмѣсто смъртьта на Адама—смъртьта Христова. Виждашъ ли, че съ каквото е победилъ дяволътъ, съ това именно се побеждава? Чрезъ дървото поразилъ дяволътъ Адама; чрезъ кръста Христосъ преодолѣ дявола. Онова дърво низвергнало въ ада, а това дърво и низвергнатитѣ извлѣкло оттамъ. И пакъ онова дърво укрило голия плѣнникъ, а това дърво отвисоко открило на всички Победителя голъ. Сжщо тъй и смъртьта: на онази смърть се осждили ония, които ще живѣятъ следъ нея, а тази смърть възкресила всички, които били умрѣли преди нея. *„Кой ще изкаже могжществото на Господа"* (Пс. 105, 2)? Чрезъ смъртьта ние станахме безсмъртни, — такива сж действията на **кръста**. Ние не обагрихме оржжия въ кръвь, не стояхме въ строй, не получихме рани и не видѣхме сражение, а получихме победа; подвигътъ е на Владиката, а вѣнецътъ е нашъ. И тъй, ако тази победа стана и наша, то всички ние подобно на воини да възкликнемъ сега победна пѣсень; да кажемъ, възпѣвайки Владиката:

„Смъртьта биде погълната съ победа.
Де ти е, смърте, жилото?
Де ти е аде, победата," (Кор. 15, 54—55)?

Ето какво е направилъ за насъ кръстътъ: кръстътъ е трофей противъ бѣсоветѣ, оржжие противъ грѣха, мечъ, съ който Христосъ прониза змията; кръстътъ е изволение

на Отца, слава на Единородния, веселие на Духа, украшение на Ангелитѣ, утвърждение на Църквата, похвала на Павла, твърдиня на светиитѣ, свѣтлина на цѣлата вселена"[1]).

Пжтьтъ въ небесата.

Но Господь Иисусъ Христосъ освобождава отъ властьта на дявола не само ветхозаветното човѣчество, не само намиращитѣ се въ ада умрѣли. Неговото спасение е предложено еднакво както на умрѣлитѣ, така и на живитѣ, защото Той „вкуси смърть за всички" (Евр. 2, 9). Умиращитѣ въ Стария заветъ (до спасителната Христова смърть) всички сж били еднакво въ властьта на дявола и всички сж отивали въ ада, — отъ престжпника и до праведника; пжтьтъ къмъ небесното светилище тогава е билъ затворенъ (Евр. 9, 8); тогава е имало само единъ пжть, — въ *шеола* (преисподнята — Бит. 37, 35). Въ Новия заветъ, обаче, не е вече така; сега небето е отворено и ние можемъ да влизаме въ него „чрезъ кръвьта на Иисуса Христа, по новъ и живъ пжть, който отново ни отвори Той чрезъ завесата, сиречъ плътьта Си" (Евр. 9, 12; 9, 24; 10, 19—20). Господь „Иисусъ влѣзе предтеча за насъ" (Евр. 6, 20) въ небесата, та следъ Него да можемъ и ние ***съ дързновение да влизаме*** (Евр. 10, 19).

Следъ Христа истинскиятъ, праведниятъ християнинъ, съ умирането си, отива не въ тъмница, а въ радость и миръ: „Блажени сж мъртвитѣ, които умиратъ въ Господа отсега" (Откр. 14, 13), — не всички, които умиратъ, а само тия, които умиратъ ***въ Господа!*** Ние имаме за това и фактически свидетелства на Словото Божие: благоразумниятъ разбойникъ, споредъ божественото обещание на Спасителя, заедно съ Него още сжщия день е влѣзълъ въ рая (Лук. 23, 43); сиромахътъ Лазарь бива занесенъ отъ Ангелитѣ въ лоното Авраамово (Лук. 16, 22); св. ап. Павелъ желае да се освободи отъ тѣлото, т. е. да умре, защото следъ това ще бжде съ Христа (Филип. 1, 23); „имаме дързновение, пише той, и по скоро желаемъ да напуснемъ тѣлото и да се приберемъ у Господа" (2 Кор. 5, 8).

---

[1]) *Творенія*, томъ II, стр. 431—435 — „Слово за гробището и кръста" произнесено на Великий петъкъ.

Така е! „Скжпа е въ очитѣ на Господа смъртьта на Неговитѣ светии“ (Пс. 115, 6)!

„Вие пристжпихте къмъ планина Сионъ и къмъ града на живия Богъ, небесния Иерусалимъ, и къмъ десетки хиляди Ангели, къмъ тържествения съборъ и църквата на първороднитѣ, които сж написани на небесата, и къмъ Бога, Сждия на всички, и къмъ духоветѣ на праведницитѣ, които сж достигнали съвършенство“ (Евр. 12, 22—23).

Значи, за истинскитѣ християни физическата смърть не само че не е никакво зло, но напротивъ: тя е единъ твърде желанъ моментъ, защото ни съединява съ Христа! „Последователитѣ на Христа, — пише св. Дииитрий Ростовски, които сж умрѣли въ този вѣкъ за плътското мждруване (за грѣха), нѣма да видятъ горчива смърть, а само ще преживѣятъ едно радостно въ Господа преселване“[1]).

А това е една истинска победа надъ дявола, която вече не е изложена на никакъвъ рискъ!

Нашето участие. Борбата.

Такива сж последицитѣ отъ смъртьта и възкресението Христово за Христовитѣ последователи. Но, за да се възползуватъ отъ тия последици, за да вкусятъ отъ тия плодове, Христовитѣ последователи трѣбва да бждатъ именно *Христови*, т. е. да възкръснатъ отъ първата грѣховна смърть, въ която се раждатъ и на която робуватъ, и да пребждатъ докрай въ възкресението, въ новия благодатенъ животъ. То се дава на човѣка изцѣло даромъ отъ Всеблагия Господь въ св. кръщение, въ което душата се измива отъ грѣха, но ***по-нататъкъ,*** за неговото поддържане се изискватъ известни усилия и отъ наша страна. Въ дѣлото на нашето спасение е необходимо не само пасивно-теоретическо съгласие отъ наша страна съ Христовитѣ истини, но и активно участие на цѣлата наша природа: душата, волята, ума, чувствата, тѣлото въ новия благодатенъ животъ. Иска се отъ насъ да изпълняваме волята Божия, да пазимъ заповѣдитѣ Господни. А това не е така лесно. То е пжть тѣсенъ и трънливъ (Мат. 7, 14), пжть на изпитания, гонения и скърби

---

1) *„Алфавитъ духовный“*, часть I, глава 11, 1.

(Иоан. 16, 33; Дѣян. 14, 22; 2 Тим. 3, 12; Откр. 7, 14; 14, 12) пѫть на борба съ тъмнитѣ сили на злото — демонитѣ, (Еф. 6, 12).

Въ преодолѣването на всички тия прѣчки по нашия пѫть, съ Божията благодатна помощь, която ни е дарувана въ св. кръщение, ние се обновяваме и издигаме въ Господа. Това е абсолютно необходимо за усъвършенствуването на християнитѣ въ светостьта. Тъкмо тукъ е премѫдростьта на Божия промисълъ, който е поразилъ дявола духовно, но го е оставилъ още несвързанъ, за да се бори съ светиитѣ и така самъ да се увѣри въ собственото си безсилие предъ силата, която е дадена на християнитѣ. Ето защо едно връзване на сатаната въ буквалния смисълъ на думата е абсолютно изключено. Светиитѣ се освобождаватъ отъ изкушения и нѣматъ нужда отъ дявола само следъ смъртьта си и затова дяволътъ ще бѫде хвърленъ въ огненото езеро (Откр. 20, 10) само слелъ Страшния сѫдъ. Дотогава той ще си сѫществува както сѫществува и сега и ще изкушава всички люде.

„Търгувайте, докле се завърна“ (Лук. 19, 13), е казалъ царьтъ на слугитѣ си. Царьтъ е Господь Иисусъ Христосъ, а слугитѣ сѫ християнитѣ, на които Той дава даровете на Духа Светаго въ св. кръщение (Дѣян. 2, 38). „Търгуването“ пъкъ е напредването въ добродетелитѣ, усъвършенствуването на светиитѣ, съзиждане на тѣлото Христово (Еф. 4, 12). Светитѣ отци го наричатъ още: *разкриване на благодатьта*, която е въ насъ, която ни е дарувана въ св. кръщение; всѣки кръстенъ е получилъ дара на Духа Светаго (Дѣян. 2, 38). Този даръ е *съвършенъ* (Иак. 1, 17), т. е. отъ него ние можемъ да черпимъ до безкрайность благодатни сили за напредване въ светостьта. Това съкровище е въ насъ. То именно е Царството Божие вѫтре въ насъ (Лук. 17, 21). И ние разкриваме и намираме това царство въ себе си споредъ изпълнението на заповѣдитѣ, на волята Божия. Това е „търгуването“, увеличаването на духовния капиталъ, богатѣенето въ Господа (Лук. 12, 21), събирането „съкровища на небето, дето ни молецъ, ни ръжда ги яде, и гдето крадци не подкопаватъ и не крадатъ“ (Мат. 6, 20). И това ще продължи докато трае сегашниятъ вѣкъ, който и е хилядогодишниятъ срокъ на Апокалипсиса. Дотога-

ва и сатаната ще бжде свободенъ да изкушава, защото безъ изкушенията „търгуването" е невъзможно, духовното съвършенствуване е немислимо. Светитѣ отци, които опитно сж минали по тоя пжть, твърдятъ това по единъ категориченъ начинъ.

„Ние трѣбва да бждемъ внимателни, пише Св. Ив. Златоустъ, и да не се считаме за невинни, когато тъй лесно се съгласяваме на грѣхъ, и да не говоримъ тѣзи празни думи: „защо Господь е оставилъ тоя лукавъ дяволъ да ни мами и погубва"? Това сж думи на най-велико неразумие. А ти разсжждавай тъй: Богъ е оставилъ дявола, за да ни държи чрезъ него будни и да ни доставя поводи за получаване вѣнци. Виждашъ ли премждрото човѣколюбие на Господа? Какъ Той употрѣбява всички мѣрки, не само за да спаси създаденитѣ отъ Него, но и да ги удостои съ неизказани блага! Затова Той ни е дарувалъ и свободна воля и е вложилъ въ природата и съвѣстьта ни познание за доброто и злото; затова Той е допусналъ и дявола . . . Дяволътъ ни лиши отъ Рая, а Господь ни въздигна на небето; оня бѣше причина за нашето осжждане на смърть, а Той ни дарува безсмъртие; оня ни лиши отъ райското блаженство, а Тоя ни приготви Царството небесно. Виждашъ ли премждростьта на Господа,—какъ тѣзи сжщитѣ оржжия, които по завистьта на дявола бѣха насочени противъ нашето спасение, Той обърна на главата му? При това Господь не само ни е удостоилъ съ по-голѣми блага, но и самия дяволъ е предалъ въ наша власть, като е казалъ: „ето давамъ ви власть да настжпвате на змии и скорпии и на всѣка вражеска сила (Лук. 10, 19)"[1]).

Сжщото учатъ всички свети отци и учители на Църквата: дяволътъ съвсемъ не е виновенъ за нашитѣ грѣхове; ние носимъ изцѣло сами вината за тѣхъ; изкушението дава *само поводъ* на нашата свободна воля да се опредѣли за или противъ грѣха; опредѣлението принадлежи на душата. а не на дявола; той нѣма никаква власть надъ насъ. Спаредъ свидетелстлото на авва Серенъ[1]), когато демонитѣ употрѣбяватъ всичкитѣ си хитри изкушения и не успѣятъ да ни склонятъ къмъ грѣхъ, тогава тѣ изпитватъ неизра-

1) Творенія, томъ IV, стр. 224—5; 517.

зима мжка, понеже имъ е нанесено двойно поражение: 1) затова, че людетѣ се стремятъ къмъ святость, която и тѣ нѣкога сж имали, но сж я изгубили безвъзвратно и 2) затова, че тѣ,—духовни сжщества, биватъ побеждавани отъ сжщества земни, носещи плъть. Като вижда какъ побеждава и поразява враговетѣ си, всѣки отъ светиитѣ съ възторгъ възкликва: „Гоня враговетѣ си и ги настигамъ, и се не връщамъ, докле ги не изтрѣбя; поразявамъ ги и тѣ не могатъ да станатъ, падатъ подъ нозетѣ ми" (Пс. 17, 38—39). И следъ като победимъ въ насъ всички страсти, чрезъ които дяволътъ лесно ни хваща и въвлича въ грѣхъ, следъ като се очистимъ съвсемъ отъ всѣка грѣховна наклонность, тогава дяволътъ не смѣе да припари къмъ насъ и тогава се изпълватъ надъ насъ думитѣ: „Ще се дигне ржката ти надъ твоитѣ врагове и всички твои неприятели ще бждатъ изтрѣбени" (Мих. 5, 9). Ето, — за това е оставенъ дяволътъ отъ Бога да ни изкушава: „За да сме постоянно бодри и трезви, та, като го побеждаваме, да увеличаваме вѣнцитѣ си"[2]).

Прочее, изкушенията сж абсолютно необходими. „Съблазни трѣбва да дойдатъ" (Мат. 18, 7), казва Самъ Спасительтъ. И колкото повече се усъвършенствува Божиятъ угодникъ, толкова изкушенията ставатъ по-тънки и по-опасни. И той не може да мине отъ една степень на съвършенство къмъ друга безъ изкушение, т. е. безъ борба и победа. „Който е изпълнилъ една заповѣдь, трѣбва да очаква изкушение"[3]), пише Св. Марко Подвижникъ. И никой светия не е свободенъ отъ изкушения до самата си смърть. Великиятъ св. ап. Павелъ, който е ималъ благодатни дарования повече отъ всички апостоли, си е ималъ постояненъ изкуситель: „И, за да се не превъзнасямъ съ премногото откровения, даде ми се жило въ плътьта ангелъ сатанинъ, да ме бие по лицето, за да се не превъзнасямъ" (2 Кор. 12, 7).

---

1) Писанія препод. Кассіана, собес. седьмое, XXI, стр. 292—294.

2) „Сборникъ аскетическихъ писаній. извлеченый изъ патериковъ обители св. Саввы Освященнаго", перев. Еп. Теофана, Москва 188[illegible], стр. 61.

3) Нравствено-подвижническія слова, Москва 1858, слово первое, 88[illegible]

— постоянно да се бори съ него и постоянно да търси Божията помощь за това.

По примѣра на Господа.

Прочее, вързването на дявола, за което говори Апокалипсисътъ, трѣбва да се разбира само въ духовенъ смисълъ. То се състои въ възможностьта — истинската реална възможность на християнитѣ да побеждаватъ грѣха или изкушенията, което за дявола е сѫщинско поражение. Тая победа е истинска само тогава, когато се постига по начинитѣ, които Господь ни е оставилъ. Господь е *въ всичко образецъ* за насъ (Иоан. 13, 15); „Христосъ пострада за насъ, като остави намъ примѣръ, за да вървимъ по стѫпкитѣ Му: Той не стори грѣхъ, нито се намѣри въ устата Му лъсть" (1 Петр. 2, 21—22). Господь ни е образецъ и въ борбата съ дяволскитѣ изкушения. Съ какво побеждаваше Господь изкушенията на лукавия? — *Съ Словото Божие!* На всѣко изкушение на лукавия Той веднага противопоставяше съответното изречение отъ Словото Божие. Защото Словото Божие е истина (Иоан. 17, 17) и съдържа непогрѣшимо рѫководство за всички отдѣлни случаи отъ живота на хората. За дявола нѣма нищо по-страшно отъ истината, защото той е лъжецъ и баща на лъжата (Иоан. 8, 44). Затова истината на Словото Божие като двуостъръ мечъ (Евр. 4, 12) пронизва демонитѣ и имъ причинява истинска смъртна мѫка.

Господь Иисусъ Христосъ употрѣбяваше Словото Божие не само като знание, а като *животъ*, не само като предметъ на ума, а като истина, въплотена въ дѣла. Той употрѣбяваше словото Божие съ смиреномѫдрие, защото смиреномѫдро постѫпваше точно споредъ Словото Божие. Така и ние съ смирено *знание* и смирено *изпълнение* на Словото Божие ще бѫдемъ бичъ за демонитѣ. Дяволътъ отъ нищо така не се бои, както отъ истината и отъ смирението, защото смирението е истина и защото истината е смирена. Затова предъ смирението на св. Отци демонитѣ сѫ бѣгали съ викове, че ги пари непоносимъ огънь!

Такава е победата, която Господь нанесе на дявола, като го порази и го постави подъ нозетѣ на Своитѣ истински последователи — угодници.

Развързването.

Съответно на това и ***развързването*** или пущането на дявола трѣбва да се разбира не въ буквалenъ, а въ преносенъ смисълъ.

Дяволътъ има власть да ни изкушава, обаче нѣма никаква власть да ни причини каквото и да било насилие. Иначе, по свойствената му злоба, той за едно най-кратко време би погубилъ цѣлия човѣшки родъ. И тогава ние не бихме носили отговорность за това. Но сега ние сме си й виновни и отговорни за грѣховетѣ си, защото всичко става съ съгласие на нашата воля, която приема предлаганитѣ й отъ дявола измами. Ако бихме се опълчили противъ дявола, той би побѣгналъ отъ насъ, както свидетелствува Словото Божие (Иак. 4, 7).

Но когато настѫпи времето на антихриста, Божията сила, която сега задържа дявола, ще се отдръпне (2 Сол. 2,6—7), т. е. Богъ ще допусне на дявола да има по-голѣма сила въ изкушенията, тъй че, ако е възможно, да прелъсти и избранитѣ (Мат. 24, 24). Ние можемъ да сравнимъ това, съ случая съ Иова: Богъ специално разрешава на сатаната да употрѣби по-голѣми изкушения. Но както тогава всички тия дяволски хитрини послужиха само за увѣнчаване на многотърпеливия Иовъ, тъй и сега всичката злоба на антихриста ще послужи за наказание само на ония, които и безъ това умиратъ въ грѣхове, които не сѫ записани въ книгата на живота при Агнеца (Откр. 13, 8) и за още по-голѣмо прославяне на избранитѣ. „Тукъ е търпението и вѣрата на светиитѣ" (Откр. 13, 10; 14, 12)! „Съ търпението си спасявайте душитѣ си" (Лук. 21, 19).

Но време е да приключимъ за първата смърть.

Отъ първата смърть освобождава *само* Христосъ: „Ако Синътъ ви освободи, ще бѫдете наистина свободни" (Иоан. 8, 36); „защото, както Отецъ има животъ въ Себе Си, тъй даде и на Сина да има животъ въ Себе Си" (Иоан. 5, 26); „защото както Отецъ възкресява мъртви и оживотворява, тъй и Синътъ оживотворява, които иска" (Иоан. 5, 21). Затова, който не приеме Христа за свой Спаситель, никога нѣма да оживѣе отъ духовната смърть, а ще умрѣ въ грѣховетѣ си (Иоан. 8 : 21, 24).

Какъ Христосъ животвори и възкресява отъ грѣховната смърть? — Чрезъ божественото Си слово: „ще чуятъ гласа на Сина Божий, и като чуятъ, ще оживѣятъ"! „Остри сж Твоитѣ стрѣли, о Силний" (Пс. 44, 6), казва Св. Духъ за Христовитѣ думи. „Думитѣ, що ви говоря, сж духъ и животъ" (Иоан. 6, 63), казва Самъ Христосъ. „Господи! при кого да отидемъ? Ти имашъ думи на вѣченъ животъ" (Иоан. 6, 68), казватъ ученицитѣ Му. Но тия думи на вѣченъ животъ трѣбва да бждатъ не само чути, но и разбрани: „посѣяното на добра земя е онзи, който слуша словото и го разбира" (Мат. 13, 23); и не само да го разбира, но и да го изпълнява, защото „не слушателитѣ, а изпълнителитѣ на закона ще бждатъ оправдани" (Рим. 2, 13; Иак. 1, 22—25); това сж „ония, които, като чуятъ словото и го приематъ, пазятъ го въ добро и чисто сърдце и принасятъ плодъ съ търпение" (Лук. 8, 15).

Вѣрата.

Първиятъ плодъ на това нетлѣнно семе, — словото на живия Богъ (1 Петр. 1, 23), следъ като бжде чуто и прието отъ насъ,—това е *вѣрата*, вѣрата въ Христа; който не повѣрва въ Христа, никога нѣма да оживѣе отъ първата смърть, а ще умре въ грѣховетѣ си (Иоан. 8:21, 24); „Който вѣрва въ Него, не бива сжденъ, а който не вѣрва, е вече осжденъ" (Иоан. 3, 18); „който вѣрва въ Сина, има животъ вѣченъ; който пъкъ не вѣрва въ Сина, не ще види животъ и гнѣвътъ Божий пребждва върху него" (Иоан. 3, 36). „Истина, истина ви казвамъ: който слуша словото Ми и вѣрва въ Оногова, Който Ме е пратилъ, има животъ вѣченъ и на сждъ не дохожда, а е миналъ отъ смърть къмъ животъ" (Иоан. 5, 24). „Истина, истина ви казвамъ: който спази словото Ми, нѣма да види смърть во вѣки" (Иоан. 8, 51).

Проче, вѣрата въ Господа Иисуса Христа, вѣрата, че Иисусъ Христосъ е Синъ Божий (Дѣян. 8, 37), е абсолютно необходима за духовното възкресение, за спасението въобще. Тя е била необходимо условие за спасението и

на заключенитѣ въ адската тъмница духове на умрѣлитѣ презъ Ветхия Заветъ до слизането на Спасителя въ ада; затова името Христово е било благоговѣстено и на тѣхъ, та които отъ тѣхъ повѣрватъ, да се спасятъ. А проповѣдвалъ имъ Самъ Спасительтъ, когато е слѣзълъ въ ада (1 Петр. 3, 19)[1]; но преди Неговото слизане духоветѣ сж били подготвени да Го приематъ отъ Симеона Богоприемецъ, праведния Иосифъ Обручникъ и Иоанъ Предтеча, които сж видѣли презъ живота си Господа на земята и на които е било открито за Неговата спасителна мисия; сжщото сж сторили още Моисей и Илия, които на Таворъ сж разговаряли съ Спасителя за смъртьта Му и сж узнали времето на слизането Му въ ада (Лук. 9, 31)[2]. Това благовѣстие, тая проповѣдь, както на посоченитѣ праведници, така и на Спасителя, на духоветѣ въ ада е била необходима, за да бждатъ тѣ сждени споредъ това дали ще приематъ или не Христа (1 Петр. 4, 6), дали ще повѣрватъ въ Него или не, защото оправданието и спасението ни идатъ само чрезъ вѣрата (Рим. 3, 28; Еф. 2, 8), вѣрата въ Христа: „чрезъ Него се оправдава всѣкой вѣрващъ“ (Дѣян. 13, 39) „и въ никого другиго нѣма спасение, защото подъ небето нѣма друго име, на човѣци дадено, чрезъ което

---

1) „Сущимъ во адѣ, сошедъ, *Христосъ благовѣсти*: дерзайте, глаголя. нынѣ побѣдихъ; Азъ есмь воскресеніе, Азъ вы возведу, разрушивъ смертная врата“, т. е.: „Като слѣзе въ ада, Христосъ благовѣсти на затворницитѣ му: дерзайте, ето победихъ; Азъ съмъ възкресението, Азъ ще ви изведа, защото разрушихъ вратата на смъртьта“ (Окт. гл. 3, сжб. на Г-ди воз. 6 стих.); „Царствуетъ адъ, но не вѣчнуетъ надъ родомъ человѣческимъ; Ты бо, положся во гробѣ, Державне, живоначальною дланію смерти ключи разверглъ еси и *проповѣдалъ еси отъ вѣка тамо спящимъ*, избавленіе неложное бывъ, Спасе, мертвымъ первенецъ“, т. е.: „Царува адътъ надъ човѣшкия родъ, но не вѣчно; защото Ти, Господи, като се положи въ гроба, съ безсмъртната Си сила (съ всесилната си дѣсница) изкърти ключалкитѣ (затворитѣ) на смъртьта и проповѣда на спящитѣ тамъ отвѣка, за които стана истинско спасение, Ти, Който си първенецъ отъ мъртвитѣ“ (Вел. сжб. канонъ, 6, 3). За слизането на Христа въ ада и освобождението на мъртвитѣ вж. синаксаритѣ на Велика сжбота и Пасха, пасхалното слово на Св. Иоана Златоуста и пета молитва на Петдесятница.

2) Вж. службитѣ на Преображение (6 авг.), Срѣтение (2 ф.), Ивановдень (7 ян.), Илиндень (20 юл.) и Акатиста на Св. Иосифа, Москва 1894, икосъ 12.

трѣбва да се спасимъ" (Дѣян. 4, 11—12). Затова именно „Отецъ и не сжди никого, но цѣлия сждъ предаде на Сина" (Иоан. 5, 22).

Първото възкресение.

То е благодатното възкръсване на душата отъ грѣховната смърть, благодатно измиване на душата отъ всички грѣхове, очистване на съвѣстьта отъ „мъртви дѣла" (Евр. 9, 14), т. е. такива дѣла, които докарватъ за душата смърть.

Първото нѣщо, което Словото Божие изисква отъ повѣрвалия, следъ като той засвидетелствува (изповѣда) вѣрата си и се покае, тово е *св. кръщение*. Именно въ това таинство и *само въ него* невидимо възкръсва душата отъ първата смърть, защото въ него тя се измива отъ първородния грѣхъ и отъ всички други грѣхове. Отъ тоя моментъ Царството Божие вече е вжтре въ насъ като синапово зърно, което ще порастне въ гигантско дърво отъ добродетели и като квасъ, който постепенно ще възкисне цѣлото ни сжщество; безъ кръщението Царството Божие не може да дойде въ насъ. Затова кръщението е абсолютно необходимо за първото възкресение, а оттука за спасението въобще, защото, който не възкръсне въ първото възкресение, нѣми да възкръсне никога, т. е. при второто (всеобщото) възкресение ще възкръсне не за животъ, а за осжждане. Затова и Спасительтъ казва: „който повѣрва и се кръсти, ще бжде спасенъ, а който не повѣрва, ще бжде осжденъ" (Мар. 16, 16). Кръщението е духовно раждане: „истина, истина ти казвамъ: ако нѣкой се не роди отъ вода и Духъ, не може да влѣзе въ Царството Божие" (Иоан. 3, 5); „Той ни роди по Своя воля чрезъ словото на истината" (Иак. 1, 18); за душата кръщението е баня на възраждането и обнова отъ Духа Светаго (Тит. 3, 5); кръстениятъ е умрѣлъ за грѣха и плътьта и живѣе само за Бога въ Христа Иисуса (Рим. 6, 11); „и тъй, ние се спогребахме съ Него чрезъ кръщението въ смъртьта, та както Христосъ възкръсна отъ мъртвитѣ чрезъ славата на Отца, тъй и ние да ходимъ въ *обновенъ животъ*" (Рим. 6, 4); кръстениятъ се е облѣкълъ въ Христа (Гал. 3, 27); той е „нова тварь" (2 Кор. 5, 17; Гал. 6, 15); кръстениятъ е възкръсналъ,

оживѣлъ: „като се погребахте съ Него въ кръщението, въ *което и възкръснахте* заедно съ Него чрезъ вѣра въ силата на Бога Който Го възкреси отъ мъртвитѣ. И васъ, които *бѣхте мъртви въ грѣховетѣ* и въ необрѣзанието на плътьта си, *Той оживи* заедно съ Него, като ви прости всички грѣхове“ (Кол. 2, 12—13); „И *васъ, мъртвитѣ поради вашитѣ прѣстѫпления и грѣхове*, въ които живѣхте нѣкогашъ споредъ живота на тоя свѣтъ, съгласно съ князя на въздушната власть, сиречъ на духа, който сега действува въ синоветѣ на невѣрието, срѣдъ които и ние всинца живѣхме нѣкогашъ споредъ плътскитѣ си похоти, изпълнявайки желанията на плътьта и на помислитѣ, и по естество бѣхме, както и другитѣ, чеда на гнѣва, — *Богъ*, богатъ съ милость, поради голѣмата Си любовь, съ която ни обикна, *макаръ да бѣхме мъртви* поради престѫпленията, *оживотвори съ Христа* (по благодать сте спасени) и *възкреси съ Него и постави на небесата въ Христа Иисуса,* за да яви на бѫдащитѣ вѣкове преизобилното богатство на Своята благодать въ доброта къмъ насъ чрезъ Христа Иисуса“ (Еф. 2, 1—7). „Затова е казано: стани ти, който спишъ, *и възкресни отъ мъртвитѣ,* и ще те освѣтли Христосъ“ (Еф. 5, 14)!

Двѣтѣ царства.

Първото възкресение, като благодатно възкръсване на душата отъ тъмнината на грѣха и пребиваване въ святость, е състоянието наречено *Царство Божие,* въ противоположность на състоянието на грѣха, като царство на дявола. Възкресението е противоположно на първата смърть. Първата смърть е грѣхъ, тъмнина, смрадъ, суета, гордость, надмѣнность, презиране, непослушание, злоба, мѫка. Възкресението е свѣтлина, благоухание на Св. Духа, послушание, кротость, смирение, вѣра, радость, миръ, дълготърпение, любовь. Първитѣ сѫ дѣла на плътьта (Гал. 5, 19—21), а вторитѣ сѫ плодъ на духа (Гал. 5, 22—23; Еф. 5, 9). Това сѫ две противоположни *царства.* Първата смърть е царство на грѣха, на тъмнината, на дявола, на смъртьта: „смъртьта *царува* отъ Адама до Моисея“ (Рим. 5, 14); „съ прѣстѫплението на единъ човѣкъ смъртьта *царува*“ (5, 17),

поданицитѣ на това царство сж роби на грѣха и надъ тѣхъ „грѣхътъ *царува*, причинявайки смърть“ (5, 21). Съ възкръсването на душата отъ грѣха, настжпва *ново Царство*, противоположно на царството на грѣха: „защото ако съ престжплението на единъ човѣкъ смъртьта царува чрезъ него единия, *много повече* ония, които приематъ изобилно благодатьта и дара на оправданието, *ще царуватъ* въ живота чрезъ едного Иисуса Христа“ (Рим. 5, 17), „та както грѣхътъ царува, причинявайки смърть, тъй и *благодатьта да се възцари съ правда за животъ вѣченъ*, чрезъ Иисуса Христа, нашия Господь“ (Рим. 5, 21).

Това Царство на благодатьта трѣбва да се различава отъ царството на Бога въобще. Богъ е „едничъкъ Властитель, Царь на Царетѣ и Господарь на господствуващитѣ“ (1 Тим. 6, 15) и Той винаги царува (Пс. 92, 1; 95, 10; 96, 1; 98, 1) надъ цѣлата вселена, като неинъ Творецъ и промислитель. Царството Божие, т. е. царството на новозаветната благодать, започва отъ Господа Иисуса Христа, както ние вече видѣхме това,—отъ проповѣдьта на Евангелието, отъ деня на изкуплението, отъ изливането на Св. Духъ. Лично за всѣки християнинъ Царството Божие започва отъ момента на неговото кръщение, когато Св. Духъ запечата призвания. Кръстениятъ е *преминалъ* „отъ смърть къмъ животъ“ (Иоан. 5, 24), — отъ царството на тъмнината въ царството на свѣтлината: „като благодарите на Бога и Отца, Който ни направи способни да участвуваме въ наследството на светиитѣ въ свѣтлината, избави ни отъ властьта на тъмнината и ни *премѣсти въ царството на възлюбения Си Синъ*, въ Когото имаме изкупление чрезъ кръвьта Му и прошка на грѣховетѣ“ (Кол. 1, 12—14). Св. Отци свидетелствуватъ, че най мжчната победа е победата надъ себе си, надъ ветхия нашъ човѣкъ, на грѣха въ насъ, който е пусналъ много жили и корени въ насъ, та е поробилъ цѣлото ни сжщество; но съ благодатьта Божия, тая победа не е невъзможна: въ Царството Божие насила се влиза, но се влиза (Мат. 11, 12)! Или по-право, то влиза въ насъ, защото е вжтре въ насъ (Лук. 17, 21) — благодатьта влиза въ душата и прогонва отъ нея тъмнината.

Но християнинътъ трѣбва не само да получи, но и да пази благодатьта, защото, ако се върне къмъ лошия си жи-

вотъ, тя ще го остави и той отново ще умре. Затова св. Апостоли постоянно съветватъ: „Считайте себе си *мъртви за грѣха*, обаче *живи за Бога* въ Христа Иисуса, нашия Господь. Грѣхътъ *да не царува* въ смъртното ви тѣло, за да му се не покорявате въ тѣлеснитѣ похоти; и не предоставяйте членоветѣ си на грѣха за орждие на неправдата, а предоставете себе си Богу като *оживѣли отъ мъртвитѣ*, и членоветѣ си—Богу, за орждия на правдата. Грѣхътъ *не бива да царува* надъ васъ, защото не сте подъ закона, а подъ благодатьта" (Рим. 6, 11—14). „Знаете, че всѣкиго отъ васъ, както баща децата си, ние подканяхме, молихме и убеждавахме да постжпва достойно за Бога, който ви *призва въ Своето царство и слава*" (1 Сол. 2, 11-12). „И тъй. ние, *като приемаме царство непоколебимо*, нека пазимъ благодатьта, съ която да служимъ благоугодно Богу съ благоговѣние и страхъ" (Евр. 12, 28).

Къмъ святость!

Но не е само това. Християнинътъ не само трѣбва да опази чиста бѣлоснѣжната дреха на св. кръщение. Той трѣбва непрестанно да се стреми къмъ все по-голѣмо духовно съвършенство въ Христа Иисуса, до такава степень, че да достигне „до състояние на мжжъ съвършенъ, до пълната възрасть (ръстъ!) на Христовото съвършенство" (Еф. 4, 13). А съвършенството на Христа Господа е еднакво съ това на Бога Отца, защото Синътъ е сияние на славата на Отца и образъ на Неговата ипостась (Евр. 1, 3); затова Самъ Христосъ ни поставя за идеалъ съвършенството на небесния Отецъ: „бждете съвършени, както е съвършенъ и небесниятъ вашъ Отецъ" (Мат. 5, 48). А небесниятъ Отецъ е *святъ*, както е святъ и Неговиятъ възлюбенъ Синъ и Св. Духъ, т. е премждъръ, всесиленъ и всеблагъ, — безкрайно благъ въ мждростьта и силата и безкрайно мждъръ и силенъ въ любовьта. Прочее, идеалътъ на християнина е *светостьта*: „по примѣра на призовалия васъ Светия и вие сами бждете святи въ всички ваши постжпки, защото писано е: бждете святи, понеже Азъ съмъ святъ" (1 Петр. 15 — 16; Лев. 11. 41). Християнитѣ сж призвани да станатъ и да бждатъ светии и така да царуватъ съ Христа. И наистина, възкръс-

налитѣ отъ духовната смърть и утвърденитѣ въ благодатьта св. отци ***сж духовни царе***, безкрайно, неизмѣримо по-велики отъ най-великитѣ земни властелини, които, щомъ не сж Христови, не сж нищо друго освенъ роби на грѣха и синове на геената, защото, щомъ нѣматъ Христа, тѣ нѣматъ нищо. А християнитѣ въ Христа иматъ всичко и могатъ всичко (Филип. 4, 13). На такива именно св. ап. Петъръ пише: „вие сте родъ избранъ, ***царствено свещенство, народъ святъ, люде придобити***, за да възвестите ***съвършенствата*** на Тогова, Който ви е призовалъ отъ тъмнина въ чудната Своя свѣтлина“ (1 Пет. 2, 9). Тайнозрительтъ казва това още поясно: „и Който ни направи предъ Бога и Своя Отецъ ***царе и свещеници***“ (Отк. 1, 6; 5 10). И това е било дословно предсказано още въ Стария заветъ, следъ преминаването на евреитѣ презъ Червеното море, което е образъ на новозаветното възкресение отъ грѣха чрезъ благодатьта: „Ако слушате гласа Ми и пазите завета Ми, ***ще бждете Мой избранъ народъ и ще Ми бждете царство отъ свещеници и народъ святъ***“ (Изх. 19, 5 — 6). Безспорно, това се отнася до новия Израилъ, защото въ Стария заветъ всичко е сѣнка на бждащето, а самитѣ нѣща сж въ Христа, т. е. въ Новия заветъ (Кол. 2, 17; Евр. 10, 1).

Ето за кои ***светии-царе*** и за какво ***царуване*** говори тайновидецътъ въ Откровението! То нѣма нищо общо нито съ хилядогодишното „Светийско царство“, бълнувано, отъ хилиаститѣ, нито пъкъ съ неговитѣ насила светии, за каквито мждруватъ (ужъ по откровение!) лишенитѣ отъ всѣка благодатна мждрость добросамарянски тълкувачи-водачи.

Царьтъ.

Царь на новозаветното благодатно царство е ***Господь Иисусъ Христосъ***, при това Неговото царство е ***вѣчно***, споредъ даденото отъ Бога клетвено обещание на Давида (Дѣян. 2, 38), отъ когото по плъть дохожда Господь. Ето това Божие обещание: „Азъ ще въздигна следъ тебе твоето семе, което ще произлѣзе отъ твоитѣ чресла, и ще закрепя царството му . . . и Азъ ще утвърдя престола на царството му ***довѣка***. Азъ ще му бжда баща, и той ще Ми бжде синъ.. И ще бжде ***непоколебимъ*** твоятъ домъ и твоето царство ***до-вѣ-***

ка предъ лицето Ми, и престолътъ ти *ще пребжде до-вѣка*" (2 Цар. 7, 12 — 16; 1 Пар. 22, 10). „Веднажъ се заклѣхъ въ свесостьта Си: ще излъжа ли Давида? Неговото семе ще пребжде *вѣчно*, неговиятъ престолъ ще бжде като слънце предъ Мене" (Пс. 88, 36 — 37). „Спомни си, Господи, Давида и всичката му тжга . . . Заради Твоя рабъ Давида не отвръщай лице отъ помазаника Си. Кле се Господь Давиду въ истината, и нѣма да се отрече отъ нея: отъ плода на твоята утроба ще поставя на престола ти . . . Защото Господь избра Сионъ, силно Си го избра за жилище. Това е Мое покоище *на вѣки*: тука ще се поселя, защото го силно пожелахъ. Ще благословя и преблагословя храната му, сиромаситѣ му съ хлѣбъ ще наситя, свещеницитѣ му ще облека въ спасение, и **светиитѣ** му съ радость ще се зарадватъ. Тамъ ще въздигна рогъ Давиду, ще поставя свѣтило на Моя помазаникъ. Враговетѣ му ще облека въ срамъ, а на него ще сияе вѣнецътъ му" (Пс. 131). Семето Давидово, на което ще се изпълнятъ тия обещания, които Богъ съ клетва дава на Своя рабъ Давида,—това е Господь Иисусъ Христосъ: „Христосъ ще дойде отъ Давидовото семе" (Иоан. 7, 42); „Помни Господа Иисуса Христа отъ семето Давидово" (2 Тим. 2, 8; Рим. 1, 3). За сжщото тържествено предрича и Исаия: „Защото Младенецъ ни се роди — Синъ ни се даде; властьта е на раменетѣ Му, и ще Му дадатъ име: Ангелъ на великия съветъ, Чуденъ, Съветникъ, Богъ крепъкъ, Отецъ на вѣчностьта, Князъ на мира. Неговата власть и миръ ***безкрай ще расте*** върху престола на Давида и въ царството му, за да го ***утвърди*** Той и да го укрепи чрезъ сждъ и правда ***отсега и до-вѣка***. Ревностьта на Господа Саваота ще извърши това" (Ис. 9, 6—7). Не по малко категорично свидетелствува за това и Иеремия: „Ето настжпватъ дни, казва Господь,—и ще въздигна на Давида праведна Младочка, и ще се въцари Царь, Който ще постжпва мждро и ще върши сждъ и правда на земята. Въ Негови дни Иуда ще се спаси, и Израиль ще живѣе безопасно; и ето Неговото име, съ което ще Го наричатъ: „Господь—наше оправдание" (23, 5—6). Затова, „кога то се изпълни времето" (Гал. 4, 4) на тия пророчества и обещаниятъ Царь трѣбваше да се роди, небесниятъ вестительтъ не пропуща да каже на Пречистата Му Майка: „и ще Му даде Господь Богъ престола на Отца Му Давида и *ще*

царува надъ дома Иакововъ до-вѣки, и царството Му не ще има край" (Лук. 1, 32—33).

Въ всички приведени по-горе пророчества нѣма и най-малъкъ намекъ, който да ни даде основание да ги отнесемъ къмъ нѣкакво временно 1000—годишно царство, за каквото хилиаститѣ учатъ и за което търсятъ доказателства навсѣкжде изъ Св. Писание. Всички тия пророчества ясно показватъ, че светото царство започва отъ въплощението, отъ раждането на Господа и продължава въ вѣчностьта. То е царство вѣчно или, както го нарича Св. ап. Павелъ—***непоколебимо*** (Евр. 12, 28).

Даниилъ.

Но въ Словото Божие има още по-подробни пророчества за това, че Царството Божие започва непосрѣдствено отъ Господа Иисуса Христа, че светиитѣ—християни сж царе въ това царство и че то е вѣчно. Тия подробни пророчества намираме въ книгата на св. пророкъ Даниила, именно въ тълкованието, което той дава на единъ сънъ на царя Навуходоносора, и на едно свое видение. Сънътъ на Навуходоносора, разказанъ въ глава втора на книгата, е следниятъ:

Навуходоносоръ вижда единъ голѣмъ истуканъ: главата му отъ чисто злато, гърдитѣ и ржцетѣ му отъ сребро, коремътъ и бедрата—мѣдни, пищелитѣ му желѣзни, нозетѣ му часть желѣзни, часть глинени. Когато Навуходоносоръ гледа тоя страшенъ (2, 31) истуканъ, отъ планината се откжсва камъкъ, безъ да го е ржка съборила, ударя истукана въ желѣзно-глиненитѣ му крака и раздробява истукана на прахъ, който бива отнесенъ отъ вѣтъра, така, че и диря не остава отъ него; а камъкътъ става голѣма планина и изпълва цѣлата земя (2, 31—36).

Ето сега и тълкуванието, което самъ св. Даниилъ дава на тоя сънъ.

Истуканътъ е символъ на човѣчеството: неговата сждба,—това е историята на човѣчеството отъ Навуходоносора до Второто Пришествие. Четири главни периода виждаме изобразени въ тоя истуканъ, въ тази история на човѣчеството:

Златната глава—асировавилонското царство;

сребърнитѣ гърди — второ царство следъ него;

мѣдниятъ коремъ — трето царство следъ второто;
и желѣзно-глиненитѣ крака—четвърто, следъ третото.

Пророкътъ ни дава по-подробни обяснения за четвъртото царство, което ще бжде особено: както нозетѣ на истукана-човѣкъ иматъ пръсти и сж часть отъ глина и часть отъ желѣзо, така и четвъртото царство ще бжде „царство раздѣлено" и „отчасть яко, отчасть крѣхко" и макаръ, „че тѣ ще се смѣсятъ чрезъ човѣшкото семе, но не ще се слѣятъ едно съ друго, както желѣзо се не смѣсва съ глина" (40—43).

„***И въ днитѣ на ония царства***, — продължава пророкътъ обяснението си, — Богъ Небесний ще въздигне царство, което ***во-вѣки*** не ще се разруши, и това царство ***нѣма да бжде предадено на другъ народъ***; то ще съкруши и разруши ***всички царства***, а ***само ще стои***, понеже ти видѣ, че камъкътъ биде откжснатъ отъ планината не съ ржце и раздроби желѣзо, медь, глина, сребро и злато. И вѣренъ е тоя сънъ, и точно е неговото изтълкование!" (44-45).

Правилното разбиране на горния сънъ зависи отъ правилния отговоръ на въпроса: ***кой е камъкътъ и кога***, въ ***кой моментъ на историята*** настжпва последното, вѣчното царство, което се открива съ откъртването на камъка?

Добросамарянскитѣ тълкувачи, обаче, — не поставятъ разрешението на тоя въпросъ така; тѣ заобикалятъ въпроса за камъка, по единъ изкуственъ начинъ, като винаги тълкуватъ така:

Първото царство, символически изобразено съ златната глава на истукана, — това било не само асировавилонското царство, както е казано въ самото обяснение на св. Даниила („ти си тая златна глава" — стихъ 38) и както тълкуватъ всички свети отци, а било асировавилонското ***заедно съ мидоперсийското!*** [1]) —

Второто царство, изобразено съ сребърнитѣ гърди и ржце, било македонското;

Третото — римското до раздѣлението на империята въ 438 г.;

Четвъртото — държавитѣ, които се образуватъ върху територията на бившата римска империя следъ 438 г.[2]).

---

1) Свещ. Хр. Ф-въ: „Пророци преди и следъ Христа", стр. 22—23; Ст. Денеаъ: „Тълкуване Библията", стр. 127—128; „Последнитѣ времена", стр. 6—8.

2) Ст. Деневъ: „Ржководство за четене Библията", стр. 16; „Тълкуване Библията", стр 127—128.

Четвъртото царство, или, както го наричатъ добросамарянцитѣ, четвъртата епоха продължавала и сега. Ние сме въ нейнитѣ последни дни. Тя щѣла да продължи до края на сегашната свѣтовна война — 1947 г. Следъ това изведнажъ щѣла да се открие ***петата епоха*** —„Светийското царство", въ което нѣмало да има нито единъ грѣшникъ. Откриването щѣло да стане отъ „Господнята сила". „Камъкътъ, пише о Филаретовъ, е Господнята сила".

Както казахме, горното тълкувание е построено съвсемъ изкуствено, въ противоречие съ фактическата действителность, която ясно ни предлага Словото Божие. Добросамарянцитѣ правятъ това нарочно, за да „докажатъ", че „камъкътъ" още не се е откъртилъ, че той ще се откърти занапредъ и че ще има „Светийско царство". Заради тази своя измислица тѣ сж готови да построяватъ много други измислици, като жертвуватъ истината.

Камъкътъ.

Между това ние имаме единъ ***ключъ***, съ помощьта на който твърде лесно можемъ да разтълкуваме съна на Навуходоносора. Този ключъ ни дава Св. Църква, която отдавна е приела и изповѣдва следнитѣ истини:

Камъкътъ е Господь Иисусъ Христосъ;

Планината е Св. Богородица;

Откъртването на камъка е раждането на Богочовѣка; откъртването Му безъ човѣшка ржка е безмжжното Му зачеване отъ Св. Духъ.

Така разбиратъ всички св. отци и така възпѣва св. Църква това събитие:

„Камень нерукосѣчный отъ несѣкомыя горы — Тебе, Дѣво, — Кресугольный отсѣчеся: Христосъ, совокупивый раздстоящаяся естества . . . т. е.: „нержкосѣчниятъ краежгъленъ камъкъ— Христосъ, се отсѣче отъ Тебе, Дѣво, — несѣкомата планина". . . (Ирмосъ 9 пѣс. нед. прав.).

„Божественную Тя провидѣвъ иногда Даніилъ несѣкомую Гору, всепѣтая, вопияше проявленнѣ усѣщися отъ Тебе. Каменю благородія Христу Спасу міра, Егоже вѣрніи нынѣ чтуще, восхваляемъ Тя, Богоневѣсто", т. е.: „нѣкога Даниилъ, като Те предвидѣ божествена несѣкома планина, о всепѣта,

ясно викаше, че отъ Тебе ще се отсѣче благородниятъ Камъкъ — Христосъ, Спасительтъ на свѣта, Когото сега ние почитаме, и Тебе хвалимъ, Богоневѣсто„ (Окт. 1 гл. сжб. повеч. кан. 5, 1).

„Усѣчеся отъ Твоихъ, ложеснъ, пренепорочная Владычице, яко отъ горы честный Камень, и столпы всякія прелести, яко Вседержитель единъ всесильный сокруши“.... т. е.: „отсѣче се отъ Твоята утроба, пренепорочна Владичице, като отъ планина безценниятъ камъкъ, и, като едничъкъ всесиленъ Вседържитель разруши кулитѣ (крепоститѣ) на всѣка измама“ (Окт. 2 гл., кан. бог. нед. пов., 8, слава).

„Даніилъ Тя гору велію духомъ зряше, Богородице, отъ неяже Каменъ отсѣкся, сокрушаетъ демоновъ истуканная“, т. е.: Даниилъ Те виждаше духомъ като голѣма планина, Богородице, отъ която като се отсѣче Камъкътъ, съкрушава идолитѣ на демонитѣ“ (Окт. 2 гл., кан. вторн. утр., 5, бог.).

„Ужасеся, гору умную видѣвъ Тя Даніилъ, изъ неяже Каменъ отсѣчеся кромѣ рукъ, и демонскія капища Богомати, крѣпко сокруши“, т. е.: „Даниилъ се ужаси, като Те видѣ, Тебе — духовната планина, отъ която безъ ржце се отсѣче Камъкътъ и демонскитѣ капища, Богомайко, силно разруши“ (Окт. гл. 6, воскр. кан. богор. 3, 3).

„Тя Даніилъ чудный провидѣ гору, Чистая, отъ неяже Камень отсѣчеся Христосъ, сокруши бѣсовскія истуканныя“..., т. е.: чудниятъ Даниилъ Те предвидѣ, Чиста, като планина, отъ която се отсѣче Камъкътъ — Христосъ и съкруши бѣсовскитѣ идоли“. . . (Окт. гл. 7, кан. ср. пов., 3, слава).

„Даніилъ провидѣ Тя гору велію, Богородице Дѣво, изъ неяже честный Камень—Христосъ полотію облечеся и лести низложи идолскія хрммы“, т. е. „Даннилъ Те предвидѣ като голѣма планина, Богородице Дѣво, отъ която безценниятъ Камъкъ—Христосъ се облѣче въ плъть и събори идолскитѣ храмове на измамата“ (Окт. гл. 8, кан. сжб. пов. 8, 2).

„Камень Тя отсѣченный провидѣ пророкъ отъ горы-Дѣвы, Спасе, сокрушившаго каменіе Твоимъ распятіемъ“, т. е.: „пророкътъ Тѣ предвидѣ Камъкъ, отсѣченъ отъ планината—Дѣва, Спасе, Който разпука камънитѣ съ Твоето разпятие“ (Тр. п., пятокъ вт. седм. ут. кан. 9, 1).

„На синаистѣй горѣ Тя видѣ въ купинѣ Моисей, неопально огнь Божества заченшую во чревѣ; Даніилъ же Тя

видѣ гору несѣкомую; жезлъ прозябшій Исаія взываше отъ корене Давидова"; т. е.: „на Синайската планина Моисей Те видѣ въ кжпината неопалимо зачenала въ утробата Си огъня на божеството (т. е. Бога); Даниилъ пъкъ Тѣ видѣ несѣкома планина, а Исаия Те наричаше цъвналъ жезълъ отъ корена Давидовъ" (Тр. пос., ирмосъ 9 п., понед. 4 седм.).

„Гору видѣлъ еси, Даніиле священнѣйше, едину пречистую Приснодѣву Отроковицу, изъ неяже отсѣчеся камень краеугольный и лесть сокруши всю", т. е. : „Свещеннейший Данииле, ти си видѣлъ е д н а т а п р е ч и с т а Приснодѣва Отроковица (мома) като планина, отъ Която се отсѣче краежгълниятъ Камъкъ и съкруши всичката измама" (Служба на Св. прор. Дан. 17 дек., I кан., 1, бог.).

„Камень Тя безъ руки отсѣченъ, Слове, отъ горы зритъ Дѣвы Богородицы Даніилъ пророкъ, взывая и воспѣвая Твое рождество" т. е.: „Пророкъ Даниилъ Те вижда, Слове, Камъкъ безъ ржка отсѣченъ отъ планината—Дѣва Богородица, като вика и възпѣва Твоето раждане" (ibid. I кан., 4. бог.).

Въ Словото Божие Господь Иисусъ Христосъ многократно се нарича Камъкъ:

„Ето Азъ полагамъ на Сионъ въ основата Камъкъ, — Камъкъ изпитанъ, краежгъленъ, драгоцененъ, здраво утвърденъ: който вѣрва въ Него, нѣма да се посрами" (Ис. 28, 16).

„Камъкътъ, който отхвърлиха зидаритѣ, той стана глава на жгъла" (Пс. 117, 22).

„Защото ето оня камъкъ, който Азъ полагамъ . . . На тоя единъ камъкъ има седемъ очи, ето Азъ ще издѣламъ на него начертанието му, казва Господь Саваотъ, и ще изгладя грѣха на тая земя въ единъ день" (Зах. 3, 9). „И ще изнесе той краежгълния камъкъ при шумни викове: „благодать, благодать върху него" (4, 7)!

„Нима не сте никога чели въ Писанията: „камъкътъ който отхвърлиха зидаритѣ, той стана глава на жгъла? . . . И който падне върху тоя камъкъ, ще се разбие, а върху когото падне ще го смаже" (Мат. 21, 42—44; Мар. 12, 10; Лук. 20, 17).

„Този е камъкътъ, който, пренебрегнатъ отъ васъ зидаритѣ, стана глава на жгъла; и въ никого другиго нѣма спасение" (Дѣян. 4, 11).

„Като пристжпвате къмъ Него, живия камъкъ, отъ човѣ-

сами като живи камъни съграждайте отъ себе си духовенъ домъ... Ето защо въ Писанието е казано: „ето полагамъ въ Сионъ краеѫгъленъ камъкъ, избранъ, драгоцѣненъ; и който вѣрва въ Него, нѣма да се посрами“. И така, за васъ, вѣрващитѣ, Той е драгоценость, а за невѣрващитѣ — „камъкъ, който отхвърлиха зидаритѣ, но който стана глава на ѫгъла“ и „камъкъ на препъване и камъкъ на съблазънь“, о който се тѣ препъватъ, като се не покоряватъ на словото“ (1 Петр. 2, 4—8).

„Защото се препънаха о камъка на препъване, както е писано: ето полагамъ въ Сионъ камъкъ на препъване и камъкъ на съблазънь; и всѣки, който вѣрва въ Него, нѣма да се посрами“ (Рим. 9, 32—33).

„Защото пиеха отъ духовния камъкъ, който идѣше подире имъ; *а камъкътъ бѣше Христосъ*“ (1 Кор. 10, 4).

И така, Господь Иисусъ Христосъ е камъкъ: живъ, духовенъ, краеѫгъленъ, нерѫкосѣченъ, изпитанъ, избранъ, драгоцененъ, здраво утвърденъ, пренебрегнатъ, камъкъ за препъване и камъкъ за съблазънь. Ясно е, защо Божиятъ промисълъ е предвидѣлъ въ съновидението на Навуходоносора несѣкомия Камъкъ: защото Този Камъкъ трѣбваше да разбие на прахъ „желѣзо, мѣдь, глина, сребро и злато“ (Дан. 2, 45), т. е. всички заблуди и злини, които владѣеха човѣчеството „въ днитѣ на ония царства“ (44), презъ времето на езическитѣ империи, а тъкмо такава роля се е предвиждала на камъка, предсказанъ вече отъ Словото Божие до Даниила: „Камъкъ за препъване и камъкъ за съблазънь“ (Ис. 8, 14), т. е. не само за спасение, но и за падане на мнозина въ Израиля (Лук. 2, 34), за препъване и падане на ония, които Го отхвърлятъ: „и който падне върху тоя камъкъ, ще се разбие, а върху когото падне, ще го смаже“ (Мат. 21, 42; Ис. 8, 15).

Прочее, нѣма никакво съмнение, че Камъкътъ наистина е Христосъ, и че Неговото откъртване отъ планината съответствува на раждането на Спасителя отъ Дѣва Мария. А това раждане е единъ отдавнашенъ исторически фактъ! Оттогава и се благовѣствува и сѫществува Царството Божие; оттогава и светиитѣ сѫществуватъ, защото тѣ сѫ, които го образуватъ.

Четиритѣ звѣра.

Сънътъ на Навуходоносора се допълва отъ съновидението на Даниила, разказано въ глава 7 отъ неговата книга. Ето това съновидение:

Отъ морето излизатъ единъ подиръ другъ четири голѣми звѣра: първиятъ приличенъ на лъвъ, вториятъ — на мечка, третиятъ—на леопардъ и четвъртиятъ особенъ: страшенъ, ужасенъ, твърде силенъ, съ голѣми желѣзни зѫби, съ които изпояжда, съ мѣдни нокти, съ 10 рога; единъ отъ тия рога е особенъ: „съ очи като човѣшки и уста, които говорятъ надуто“. „Видѣхъ *най-сетне*, продължава пророкътъ, че бидоха поставени престоли и седна Стариятъ по дни . . . сѫдии седнаха и книги се разтвориха. Видѣхъ тогава, че за изреченитѣ горделиви думи, каквито рогътъ говори, звѣрътъ биде убитъ предъ очитѣ ми и тѣлото му смазано и предадено на огънь, за да изгори . . . И ето на небесни облаци идѣше сякашъ Синъ Човѣческий, дойде до Стария по дни и биде доведенъ при Него. И Нему бѣ дадена власть, слава и царство, за да Му служатъ всички народи, племена и езици; владичеството Му е владичество вѣчно, което нѣма да премине и царството Му не ще се разруши“ (Дан. 7, 1 — 14):

Това е видението. Ето какво обяснение дава на Даниила, въ твърде общи и кратки линии, единъ отъ Ангелитѣ.

„Тия голѣми звѣрове, които сѫ четери, означаватъ, че четирима царе ще се издигнатъ отъ земята. Следъ това светиитѣ на Всевишния ще вzематъ царството и ще го владѣятъ вовѣки и во вѣки-вѣковъ“ (7, 17-18).

Следъ това общо обяснение, Даниилъ поисква *точно обяснение* за четвъртия звѣръ, който се отличава отъ другитѣ три, за десетьтѣ му рога и за единия рогъ съ очи и уста, що говорятъ хулно. (7, 19-22). И Ангелътъ Му казва: „четвъртиятъ звѣръ значи: четвърто царство ще има на земята, отлично отъ всички царства, което ще пояжда цѣлата земя, ще я тъпче и съкрушава. А десетьтѣ рога значатъ, че отъ това царство ще се издигнатъ десеть царе, и следъ това ще се издигне другъ, отличенъ отъ предишнитѣ, и ще унижи трима царе и противъ Всевишния ще произнася думи и ще угнетява светиитѣ на Всевишния. После ще седнатъ сѫдии и ще отнематъ отъ него властьта да погубва и да изтрѣбва

до край, а царството и властьта и царственото величие по цѣлото поднебесие ще се даде на народа отъ светиитѣ на Всевишния, Чието царство е царство вѣчно, и всички властници ще служатъ и ще се покоряватъ Нему“ (7, 23—27).

Това е обяснението.

Приликата между съновидението на Навуходоносора и това на Даниила е очебийно ясна: и тамъ и тукъ имаме четири царства; и тамъ и тукъ четвъртото царство е особено; и тамъ и тукъ следъ четвъртото царство идва вѣчното царство, което сега вече е наречено царство на светиитѣ на Всевишния. Това е приликата, общото разкрито сходство между двѣтѣ видения. Но видението на Даниила е по-пълно, по-подробно. Въ него не е казано специално въ кой моментъ започва появата на светиитѣ, както това е посочено въ първото видение съ откъртването на Камъка; но затова пъкъ е казано нѣщо изключителио важно, именно, предсказана е появата на антихриста. Всички тълковници на Даниила, като се почне отъ първитѣ отци и учители на Църквата, та се свърши съ днешнитѣ протестантски и добросамарянски тълкувачи, едногласно приематъ, че надутиятъ рогъ отъ четвъртата епоха е предобразъ на антихриста. „Гледахъ, какъ тоя рогъ водѣше борба съ светиитѣ и ги надвиваше“ (7, 21), казва пророкътъ. „И ще угнетява светиитѣ на Всевишния“ (7, 25). Отъ което следва, че светиитѣ ще сжществуватъ преди него, значи тѣ ще се появятъ не въ края на четвъртата епоха, както учатъ добросамарянцитѣ, а много по-рано, защото тѣ ще сжществуватъ въ тая епоха.

Разглежданото пророчество на Даннила абсолютно не може да се приложи къмъ добросамарянското „ С, Ц.“, защото добросамарянцитѣ учатъ, че антихристъ ще се появи цѣли 300 години следъ „С. Ц.“, а Даниилъ разкрива, че светиитѣ ще взематъ царството следъ убиването на антихриста и на звѣра (7:11, 21—22, 26—27). Очевидно, тукъ се говори за пълното завземане на властьта отъ светиитѣ, следъ изтрѣбването на всички съблазни, както ще видимъ подиръ малко. Но разглежданото пророчество не може да послужи на добросамарянцитѣ и по много още съображения.

И наистина, Господь Иисусъ Христосъ се ражда презъ времето на четвъртото царство. Това царство или тази четвърта епоха продължава и сега и ще продължи чакъ до

Второто Пришествие, защото камъкътъ трѣбва *да расте*, докато стане планина и изпълни цѣлата земя. Точно така е казано и у Исаия: „Неговата власть и миръ *безъ край ще расте* върху престола на Давида“ (Ис. 9, 7). А щомъ царството на Христа ще расте, то съвсемъ очевидно е, че то ще започне въ единъ малъкъ видъ (едно „малко стадо“ — Лук. 12, 32) и ***постепенно*** ще се увеличава. А щомъ ще расте и ще се увеличава, не значи ли това, че наредъ съ светиитѣ ще има не светии и че наредъ съ Царството Божие ще сѫществува и царството на дявола въ лицето на четвъртия звѣръ? Точно така, както ни говори Спасительтъ въ притчитѣ за плѣвелитѣ, мрѣжата и кваса, които ние вече разгледахме! Даже нѣщо повече: Св. Даниилъ ни казва, че антихристъ ще води борба съ светиитѣ и ще ги угнетява и даже надвива! Но и на това ще има край! Защото ***най-сетне*** се поставятъ престоли и сяда Стариятъ по дни (9): „***докле най-после*** дойде Стариятъ по дни и сѫдъ биде даденъ на светиитѣ на Всевишния и настѫпи време светиитѣ да завладѣятъ царството“ (22).

Този моментъ, безъ никакво съмнение, съответствува на Страшния сѫдъ, когато именно ще се тури край на царството на грѣшницитѣ и на дявола и когато ще се открие истинското царство небесно или царството на славата, въ което ще има само светии, само праведници.

Едновременно съ това на пророка е дадено да види и Второто пришествие на Спасителя: „и ето на небесни облаци идѣше сякашъ Синъ Човѣческий, дойде до Стария по дни и биде доведенъ при Него. И Нему биде дадена власть, слава и царство, за да Му служатъ всички народи, племена и езици; владичеството Му е владичество вѣчно, което нѣма да премине, и царството Му не ще се разруши“ (13—14); или: „а царството и властьта и царственото величие ***по цѣлото поднебесие*** ще се даде на народа отъ светиитѣ на Всевишния, Чието царство е царство вѣчно, и всички властници ще служатъ и ще се покоряватъ Нему“ (27). „По цѣлото поднебесие“ — този изразъ означава, че това ще стане следъ Страшния Сѫдъ, защото тогава ще бѫдатъ събрани „всички съблазни и ония, които вършатъ беззаконие“ (Мат. 13, 41)— човѣци и дяволи, а дотогава ще има „поднебесни духове на злобата“ (Еф. 6, 12) и „князъ на въздушната власть“ (Еф. 2, 2).

И така двѣтѣ видения на Навуходоносора и на Даниила говорятъ за едно и сжщо нѣщо и взаимно се допълватъ; тѣ обхващатъ времето отъ Навуходоносора до свършъка на вѣка, при което въ второто видение сж дадени образитѣ на антихриста, Второто пришествие и Страшния Сждъ. Така разбира двѣтѣ видения Св. Църква:

„Почто небрегома сотвористе Камене краеугольнаго, о пребеззаконнііи іудеи? Се Той есть, Егоже положи Богъ въ Сіонѣ; Иже изъ камене источивый въ пустыни воду и намъ источаяй отъ ребръ Своихъ безсмертіе; Сей есть Камень, Иже изъ горы дѣвическія отсѣкся безъ хотѣнія мужеска, — Сынъ Человѣчъ, грядый на облацѣхъ небесныхъ къ Ветхому деньми, якоже рече Даніилъ, и вѣчно Его царство", т. е.: „защо пренебрегнахте краежгълния Камъкъ, о пребеззаконни иудеи? Ето Той е, Когото Богъ положи въ Сионъ; (сжщиятъ), Който източи въ пустинята вода отъ камъкъ и намъ изтача отъ ребрата Си безсмъртие; Той е камъкътъ, Който се отсѣче отъ Дѣвицата-планина безъ мжжко желание, — Синъ Човѣческий, Който на облацитѣ небесни дохожда при Стария по дни, както е казалъ Даниилъ, и вѣчно е Неговото царство" (Окт. 7 гл., нед. ут. на хвал. стих. 8).

Но щомъ царството на Христа ще започне отъ малко и постепенно ще расте, въ такъвъ случай не е възможно отнасянето му къмъ „С. Ц.," чието възникване се бълнува като чудодейно-внезапно; и щомъ то ще расте ***безкрай***, докато напълни цѣлата земя и цѣлото поднебесие, което ще се изпълни чакъ когато бждатъ сътворени новата земя и новото небе, както вече видѣхме, т. е. следъ Второто Пришествие,— въ такъвъ случай абсолютно немислимо е да се отъждествява то съ ограниченото по време добросамарянско хилядогодишно царство. Свещ. Филаретовъ, следъ като разглежда виденията на Навуходоносора и Даниила и констатира, че Всевишниятъ ще въздигне ново Царство, че светиитѣ ще завладѣятъ царството, казва: „Въ Апокалипсиса е дадено и времетраенето на това ***светийско царство***" — и цитира Откр. 20, 4, за хилядата години,[1]) безъ да даде никакви основания защо Даниилъ и всички останали мѣста за Царството Божие въ Свещ. Писание трѣбва да се свеждатъ къмъ Откр. 20, 1—7, а не обратното!

---

[1]) Добрия Самарянинъ, стр. 8, 9.

И наистина, съвсемъ неестествено е десетки и стотици текстове отъ Словото Божие, въ които учението за Царството Божие е изказано по единъ ***положителенъ начинъ***, съ единъ замахъ да се сведатъ къмъ ***единственото***, — повтарямъ: ***едничкото мѣсто*** въ Словото Божие, именно Апокалипсиса, дето то е дадено явно символично и което поради това обезателно изисква да бѫде тълкувано то при свѣтлината на другитѣ текстове!

Когато въ обещанието, което Богъ дава на Давида, е нѣколкократно казано, че Царството на Христа ще бѫде *вѣчно, непоколебимо* (2 Цар. 7, 12—16; 1 Пар. 22, 10; Пс. 44, 7; Пс. 88, 36—37; Пс. 131); когато Исаия казва, че то ще расте ***безкрай*** и ще се утвърди ***до-вѣка*** (9, 6—7); когато Даниилъ сѫщо многократно казва, че ***„това царство нѣма да бѫде предадено на другъ народъ“*** (2, 44), че ***„владичеството Му е вѣчно, което нѣма да премине и царството Му не ще се разруши“*** (7, 14), че ***„светиитѣ ще го владѣятъ во-вѣки и во-вѣки вѣковъ“*** (7, 18; 27); когато, най-сетне, и Гавриилъ изрично подчертава, че Господъ Иисусъ ***„ще царува надъ дома Иакововъ до-вѣка и царството Му не ще има край“*** (Лук. 1, 32—33), на какво основание, съ кой умъ може да се твърди, че всичко това е отъждествимо съ хилядата години на Апокалипсиса, че то него именно и доказва? Не е ли това истинско безумие?

Въ безумието си да докаже, че изразитѣ на Даниила „во-вѣки и вѣки вѣковъ“ означаватъ именно и точно „хиляда години“, свещ. Филаретовъ, като не намира абсолютно никакви доказателства, привежда следния текстъ отъ псалмитѣ: „Той иска отъ Тебе животъ; Ти му даде ***дълголѣтие въ вѣкъ—вѣка***“ (Пс. 20, 5); тоя текстъ той тълкува въ смисълъ, че дълголѣтието, колкото и ще дълго да е то, всетаки е ограничено, но не и безконечно, защото лицето на което е дадено това дълголѣтие, (еврейскиятъ царь) е човѣкъ, и като такъвъ не е вѣченъ. Дръзва даже да твърди, че споредъ Св. Григория Нисский, самитѣ „вѣчни адови мѫки“ щѣли да иматъ край, нѣмало да продължатъ до безконечность.[1]) Обаче, увлѣченъ отъ страстното си желание да „докаже“, че ще има „С. Ц“., тукъ свещ. Филаретовъ е проявилъ незнание на три нѣща: а) че цѣлиятъ Псаломъ 20 е

1) Царството Божие на земята, стр. 13.

чисто месиански и всичко въ него се отнася до Господа Иисуса Христа[1]), Чието царуване наистина е, както вече доказахме това по-много и най-различни начини, ***безконечно***; б) че това се вижда и отъ самия цитиранъ отъ свещ. Филаретовъ стихъ 5, дето е казано, че то е ***„дълголѣтие въ вѣкъ — вѣка“***, а не обикновено нѣкакво човѣшко дълголѣтие; в) че Св. Григорий Нисский никога не е поддържалъ мнение за ограниченостьта по време на вѣчнитѣ адски мжки, но че такова мнение е ***вмъкнато*** въ едно негово слово[2]) ***злонамѣрено*** отъ еретицитѣ, които въ безумието си забравили, че въ други свои слова светиятъ отецъ се е изразилъ съвсемъ определено за безнадеждната вѣчность на тия мжки![3]).

Псаломъ 20

При все че безумието на свещеникъ Филаретовъ, при опита му да изопачи горния псаломъ съ невъзмнжно тълкуване, е съвсемъ явно, — нека, заради божествената истина, да приведемъ накратко тълкуванието, което даватъ на сжщия псаломъ светитѣ отци: Василий Велики, Иоанъ Златоустъ, Атанасий Велики, Блажений Теодоритъ, Амвросий Медиолански, Блаженний Августинъ и др.

„Господи! Съ Твоята сила царьтъ се весели и за спасението отъ Тебе безмѣрно се радва“ (стихъ 2). „Това е пророчество за Христа Господа, Който е Царь на славата; Той безмѣрно се е зарадвалъ за човѣшкото спасение, което Самъ Том е извършилъ, като е възкръсналъ отъ мъртвитѣ съ силата на Бога“.

„Ти му даде, каквото му сърдце желаеше, и молбата на устата му не отхвърли“ (3). „Съ голѣмо желание и благоволение Христосъ Господь побърза да издири

---

1) Евтимій Зигабенъ, „Толковая Псалтирь“, изъясненная по святоотческимъ толкованіямъ, Изданіе Кіево-Печерской Лавры, 1883 г.

2) „Слово къ скорбящимъ о преставившихся отъ настояшей жизни въ вѣчную“. Творенія Св. Григорія Нисскаго, Моска 1868, часть седьмая, стр. 485—536.

3) Отъ това обвинение въ оригенизъмъ Св. Григория сж защитили преп. Варсануфий Велики, Св. Максимъ Изповѣдникъ, преп. Теодоръ Студитъ, патриарситѣ Германъ и Фотий, — вижъ прибавката къмъ горното слово на Св. Григория, Т. VII стр. 534—536.

изгубеното човѣчество; молбата на устата Му, това е молитвата Му къмъ Бога Отца за Апостолитѣ: „Отче Светий: упази ги въ Твоето име“ (Иоан. 17, 11); сжщо и всѣка Негова дума, съ която изцѣряваше болни и възкресяваше мъртви“.

„Защото Ти Го срѣщна съ благословии за добро, възложи на главата му вѣнецъ отъ злато“ (4). „Богъ Отецъ посрѣщна (по 70тѣ: „предвари“!) Сина, като преди вѣковетѣ освети Неговото въплощение, тъй че Той биде непорочно зачենатъ отъ Св. Духъ въ утробата на Пречистата Дѣва и следъ като се роди „не стори грѣхъ нито се намѣри лъсть въ устата Му“ (1 Петр. 2, 22). А за това, че прие смърть, Богъ Отецъ Го вѣнча съ слава и честь. Вѣнецътъ отъ злато (по 70тѣ: „отъ скжпоценни камъни“!), — това сж многото Му добродетели“.

„Той иска отъ Тебе животъ; Ти му даде дълголѣтие въ вѣкъ—вѣка“ (5). „Богъ Отецъ даде на Христа животъ, като Го възкреси отъ мъртвитѣ и Го преведе въ безсмъртния животъ. ***Дълголѣтието, — това е животътъ който нѣма край!***“

„Голѣма е славата Му въ спасението отъ Тебе“ (6). „Съ неизказана слава се прослави Христосъ Господь, когато се възнесе на небесата по-високо отъ Ангелитѣ и седна отдѣсно на Отца“.

„Ти положи на него благословии навѣки“ (7). „Това е вѣчното Христово благословение, съ което Той ще благослови ликоветѣ на праведнитѣ на Страшния сждъ съ думитѣ: „Дойдете вие, благословенитѣ на Отца Ми“ (Мат. 25, 34).

„Защото Царьтъ се уповава на Господа и по благостьта на Всевишния нѣма да се поклати“ (8). „Царьтъ на мира, Христосъ Господъ, като човѣкъ съ упованието Си на Бога Отца възкресе отъ мъртвитѣ; съ Божеството Си пъкъ Той не се отдѣли отъ недрата на Отца и не се поклати въ Своята милость, т. е. не се разкая, но помилва и спаси човѣка“.

„Ржката Ти ще намѣри всички Твои врагове, дѣсницата Ти ще намѣри всички, които Те мразятъ“ (9). „Божията ржка е Христосъ и истината на Евангелието, която обръща всички грѣшници къмъ покаяние; а дѣсницата, — това е силата и властьта Христова, която ще въздаде на Страшния сждъ всѣкиму споредъ дѣлата му“.

„Въ време на гнѣва Си ще ги направишъ като огнена пещь; въ гнѣва Си Господь ще ги погуби и огънь ще ги погълне“ (10). „Огнената пещь, това е съвѣстьта на нечестивитѣ, отъ която тѣ като отъ огънь ще пламнатъ; и когато Христосъ Богъ ще погледне върху тѣхъ гнѣвно, ще се смутятъ; а когато имъ рече: „идете отъ Мене, проклети“... (Мат. 25, 4), тогава веднага геенскиятъ огънь ще ги погълне“.

„Ти ще изтрѣбишъ плода имъ отъ земята, и семето имъ изсрѣдъ човѣшкитѣ синове“ (11). „Тукъ се разбира земята на живитѣ, или новата земя, т. е. царството небесно. Плодътъ имъ, това сж нечестивитѣ имъ дѣла, заради които тѣ нѣма да наследятъ земята на живитѣ. И семето имъ, т. е. наследницитѣ на тѣхното нечестие, нѣма да бждатъ съ праведницитѣ“.

Защото тѣ предприеха противъ Тебе зло, скроиха заговори, ала не можаха да ги изпълнятъ“ (12). „Нечестивитѣ евреи се дигнаха противъ Христа и намислиха да умъртвятъ Безсмъртния, но тѣхното намѣрение се осуети. А когато дръзнаха да оклеветятъ и възкресението Му, не само че не можаха да умъртвятъ самия Животъ, но сами тѣ умрѣха навѣки“.

„Ти ще ги поставишъ за цель, отъ Твоитѣ лжкове ще пуснешъ стрѣли въ лицето имъ“ (13). „Това е пророчество за гонението на нечестивитѣ евреи отъ римлянитѣ и отъ други народи“.

„Издигни се, Господи, съ Твоята сила, ние ще възпѣваме и прославяме Твоята мощь“ (14). „Това е силата на Христовото смирение, съ което се прослави, защото смири Себе Си дори до смърть кръстна, затова и Богъ високо Го въздигна (Филип. 2, 8—9). Тукъ се разбира и възнесението Христово на небесата. Неговата сила и мощь, това сж още безчисленитѣ Му чудеса, вършени отъ Него Самия и отъ светитѣ Му Апостоли и угодници, за което вѣрнитѣ Го славятъ и възпѣватъ по цѣлата вселена“[1]).

И така, свещ. Филаретовъ е толкова далекъ отъ истината за светиитѣ Божии, колкото нечестивитѣ сж далечъ отъ Царството Божие!

1) *„Псалтирь съ толкованіемъ“*, изд. Кіево-Печерской Лавры, 1878 г., листъ 17. Ст. Деневъ, въ своето „Тълкувание на Библията“ (стр. 36) за Пс. 20 е написалъ всичко на всичко едно изречение: „Този псаломъ е славословие на царь Давида“.

Новиятъ заветъ за светиитѣ.

Но нека да предоставимъ на самия ***Новъ заветъ*** да ни говори за своитѣ светии и за тѣхната светость! Ето:

„Господи, слушалъ съмъ отъ мнозина за тоя човѣкъ, колко зло е сторилъ на Твоитѣ ***светии*** въ Иерусалимъ" — Дѣян. 9, 13.

„Случи се, че Петъръ, обхождайки всички, слѣзе и при ***светиитѣ***, които живѣеха въ Лида" — 9, 32.

„Той ѝ подаде ржка, дигна я и, като повика ***светиитѣ*** и вдовицитѣ, представи я жива" — 9, 41.

„. . . . Като приехъ власть отъ първосвещеницитѣ, много ***светии*** затворихъ въ тъмница" — 26, 10.

„Иуда, рабъ на Иисуса Христа, а братъ на Иакова—до призванитѣ, ***осветени*** въ Бога Отца и запазени отъ Иисуса Христа" Възлюбени, . . . счетохъ за нужно да ви пиша и помоля — да се подвизавате за вѣрата, ***веднажъ завинаги*** предадена на ***светиитѣ***" — 1—3.

„Благодать и миръ . . . на всички васъ, които сте въ Римъ възлюбени Божии, призвани *светии*" — Рим. 1, 7.

„Вашиятъ плодъ е *святость*, а краятъ — животъ вѣченъ" — 6, 22.

„Духъ Светий, по волята на Бога, ходатайствува за *светиитѣ*" — 8, 27.

„Помагайте на *светиитѣ* въ тѣхнитѣ нужди" — 12, 13.

„А сега отивамъ въ Иерусалимъ да послужа на *светиитѣ*, защото Македония и Ахаия благоволиха да направятъ нѣкое подаяние за беднитѣ *светии* въ Иерусалимъ . . . за да бжде службата ми въ Иерусалимъ благоприятна на *светиитѣ*" 15:25, 26, 31.

„Препоржчвамъ ви Фива, наша сестра, дякониса при църквата въ Кенхрея; приемете я както прилича на *светии*... Поздравете Филолога и Юлия, Нирея и сестра му, и Олимпана, и всички съ тѣхъ *светии*. Поздравете се единъ други съ *свето* цѣлуване" 16:2, 15—16).

„Павелъ, призванъ апостолъ Иисусъ Христовъ, по воля Божия, и братъ Состенъ — на църквата Божия въ Коринтъ, на осветенитѣ въ Христа Иисуса, на призванитѣ *светии*" . . . 1 Кор. 1, 1—2.

„Божиятъ храмъ е *святъ*; а тоя храмъ *сте вие*“ — 3, 17.

„Смѣе ли нѣкой отъ васъ, кога има тжжба съ другиго да се сжди предъ нечестивцитѣ, а не предъ *светиитѣ*“ — 6, 1.

„а сега тѣ сж *свети*“ — 7, 14.

„Тъй е по всички църкви между *светиитѣ*“ — 14, 33.

„А колкото за събиране милостиня за *светиитѣ*“ — 16, 1.

„И че се посветиха да служатъ на *светиитѣ*“ — 16, 15.

„Поздравете се единъ други съ *свето* цѣлуване“ 16, 20.

„Павелъ, апостолъ на Иисуса Христа по воля Божия, и братъ Тимотей, до Църквата Божия въ Коринтъ заедно съ *всички светии* по цѣла Ахаия“. . . — 2 Кор. 1, 1.

„Да приемемъ тѣхния даръ и участие въ услужване на *светиитѣ*“ — 8, 4.

„А за помагане на *светиитѣ* считамъ излишно да ви пиша“ — 9, 1.

„Защото извършването на тая служба не само запълня лишенията на *светиитѣ*, но и у мнозина извиква обилни благодарности къмъ Бога“ — 9, 12.

„Поздравете се единъ други съ *свето цѣлуване*. Поздравяватъ ви *всички светии*“ — 13, 12.

„Павелъ, апостолъ на Иисуса Христа по воля Божия — до намиращитѣ се въ Ефесъ *светии* и вѣрващи въ Христа Иисуса“ . . . — Еф. 1, 1.

„За да бждемъ *свети и непорочни* предъ Него“ — 1, 4.

„Като чухъ за вашата вѣра въ Христа Иисуса и за любовьта къмъ *всички светии*“—1, 15.

„Да просвѣти очитѣ на сърдцето ви, та да познаете, въ що се състои надеждата на тия, които сж *призвани* отъ Него, какво е богатството на славното Негово наследство за *светиитѣ*“ — 1, 18.

„И тъй, вие не сте вече чужди и пришелци, а съграждани на *светиитѣ* и свои на Бога“ — 2, 19.

„Вкоренени и утвърдени въ любовь, да можете проумѣ съ *всички светии*, що е ширина и дължина, дълбочина и височина“ — 3, 18.

„А блудство и всѣка нечистота или користолюбие дори и да се не споменуватъ между васъ, както прилича на *светии*“ — 5, 3.

„Павелъ и Тимотей, раби Иисусъ Христови,—до всички въ Христа Иисуса ***светии***, които се намиратъ въ Филипи“— Филип. 1, 1.

„Поздравете всѣки ***светия*** въ Христа Иисуса. Поздравятъ ви ***всички светии***, а особено които сѫ отъ кесаревия домъ“—4, 21—22.

„Павелъ, апостолъ на Иисуса Христа по воля Божия, и братъ Тимотей, — до ***светитѣ*** и вѣрни въ Христа Иисуса братя въ Колоса“ . . . Кол. 1 1-2.

„Който ни направи способни да участвуваме въ наследството на ***светиитѣ***“—1, 12.

„За да ви представи ***свети, непорочни и безукорни*** предъ Себе Си“—1, 22.

„Тайната скрита отъ вѣкове и родове, а сега открита на ***светиитѣ Му***“—1, 26.

„И тъй, като избраници Божии, ***свети*** и възлюблени, облечете се въ . . .“—3, 12.

„Тази е волята Божия: да бѫдете *осветени*, да се въздържате отъ блудство, всѣки отъ васъ да умѣе да запазва своя съсѫдъ въ *светость и честь* . . . Защото Богъ не ни призва къмъ нечистота, но къмъ *светость*“ —1 Сол. 4, 3—7.

„Заклевамъ ви въ Господа да прочетете това послание на всички *свети братя*“—5, 27.

„Когато Той дойде, за да бѫде прославенъ въ оня день всрѣдъ Своитѣ *светии*“—2 Сол. 1, 10.

„За вдовица да се приема жена не по-долу отъ шейсеть години, водила единъ мѫжъ, известна съ добри дѣла: ако е деца отхранила, странници приглеждала, нозе на *светии* омивала“. . . 1 Тим. 5, 10.

„Който ни спаси и повика къмъ *свето* звание“—2 Тим. 1,9.

„Понеже слушамъ за твоята любовь и вѣра, която имаше къмъ Господа Иисуса и къмъ всички *светии*“ — Фил. 5.

„Понеже чрезъ тебе се успокоиха сърдцата на *светиитѣ*“ — 7.

„Затова, братя *святи*“ . . . — Евр. 3, 1.

„Като послужихте и служите на *светиитѣ*“—6, 10.

„Та да участвуваме въ Неговата *светость*“—12, 10.

„Залѣгайте да имате миръ съ всички и *светость*, безъ които никой нѣма да види Господа“—12, 14.

Хилядогодишниятъ срокъ.

И така, Царството Божие отдавна е дошло и светитѣ Божии угодници отдавна, макаръ и преследвани и подигравани често пѫти отъ свѣта, но царуватъ съ Господа и въ Господа, т. е. съ Неговата благодатна помощь, живѣеща въ душитѣ имъ, отъ които прогонва далечъ всѣки грѣхъ и нечистота. Отдавна тече и хилядогодишниятъ срокъ, защото времето, което е обозначено съ думитѣ *хиляда години*, това е времето отъ първото до второто Христово дохождане, както е казано изрично въ съответнитѣ пророчески мѣста, или,— както уточнява св. Андрей Кесарийски, *отъ въплощението Христово до пришествието на антихриста*.

„Хиляда години“, това е времето на първото възкресение, времето, презъ което грѣшницитѣ ще се обръщатъ отъ лошитѣ си дѣла и чрезъ благодатьта Христова ще оживѣватъ и ще бѫдатъ живи. Изразътъ „хиляда години“ въ никакъвъ случай не може да се разбира буквално. „Хиляда години“ значи: *съвършено число*[1]), т. е. дълго време, много време, презъ което Евангелието на царството трѣбва да се проповѣдва по цѣлата вселена за свидетелство на всички народи (Мат. 24, 14), време, презъ което на християнитѣ е дадена възможность да достигатъ „до пълната възрасть на Христовото съвършенство“ (Еф. 4, 13), време необходимо, докле възкисне всичкиятъ квасъ (Мат. 13, 33), докле камъкътъ изпълни цѣлата земя, време достатъчно дълго, за да могатъ да се спасятъ всички ония, които Богъ е предузналъ, че ще Го обикнатъ, и ги е „предопредѣлилъ да бѫдатъ сходни съ образа на Сина Му, та Той да бѫде първороденъ между многото братя“ (Рим. 8, 29—30).

Това се доказва и по другъ начинъ. Апостолътъ пише, че който е възкръсналъ въ първото възкресение е блаженъ, защото надъ него втората смърть нѣма власть (Откр. 20, 6). На друго мѣсто въ сѫщата книга Самъ Спасительтъ казва: „Който побеждава, нѣма да бѫде повреденъ отъ втората смърть“ (Откр. 2, 11). Очевидно е, че тукъ „побеждаване“ и „първо възкресение“ сѫ едно и сѫщо нѣщо, защото иматъ едни и сѫщи последици. Прочее, кой и какъ побеждава?— „Тѣ го победиха съ кръвьта на Агнеца и съ словото на свое-

1) Св. Андрей Кесарийски.

то свидетелство“ (Откр. 12, 11). Значи, светиитѣ побеждаватъ дявола съ кръвьта на Агнеца (изкуплението Божие) и съ словото на своето свидетелство (нашето усилие). Чрезъ това тѣ възкръсватъ. Чрезъ вѣрата въ Господа Спасителя, разбирана въ най-широкъ смисълъ като животъ по заповѣдитѣ на Христа, християнинътъ възкръсва, побеждава, минава въ животъ вѣченъ. А тая възможность „ония, които сѫ Христови“ иматъ отъ деня на слизането на Св. Духъ и ще я иматъ до скончание вѣка.

Всичкото това време, — достатъчно дълго, — съставлява съдържанието на апокалипсическия изразъ „хиляда години“. То е равно на времето отъ откъртването на Камъка до Второто Пришествие.

Колко именно е дългъ тоя периодъ, това никой, освенъ Богъ Отецъ, не знае, защото никой, освенъ Него, не знае „за оня день и часъ“ (Мат. 24, 36). Не знаятъ това небеснитѣ Ангели, не го знае дори и Божиятъ Синъ (Мар. 13, 32). Т. е. знае го и Той, защото „Отецъ люби Сина и всичко е далъ въ рѫката Му“ (Иоан. 3—35: „Отецъ обича Сина и Му показва всичко що Самъ твори“ (Иоан. 5, 20); „Всичко, що има Отецъ е Мое“ (Иоан. 16, 15); „И всичко Мое е Твое, и Твоето Мое“ (Иоан. 17, 10). „Ако „всичко чрезъ Него стана, и безъ Него не стана нито едно отъ онова, което е станало“ (Иоан. 1, 3), то какъ може да бѫде, че Той да не знае за оня день? Тоя, който е сътворилъ вѣковетѣ, сътворилъ е безъ съмнение и времената; ако пъкъ е сътворилъ времената, то сътворилъ е и оня день: тогава какъ може Той да не знае тоя день, Който Той е сътворилъ?“[1]) Знаелъ е това Синъ така добре, както и Отецъ, обаче тази тайна е била толкова скрита и абсолютно никому нѣма да се повѣри отъ Сина, че все едно, че Той не я знае! Затова само тази претенция, че нѣкой отъ смъртнитѣ знае „времената и годинитѣ, които Отецъ е положилъ въ Своя власть“ (Дѣян. 1, 7) е достатъчно доказателство за безумието му!

Въ първото възкресение възкръсватъ *не всички*, а само „ония, които сѫ Христови“ (1 Кор. 15, 23; 3, 23; Гал. 5, 24; 3, 29). Макаръ, че Христосъ „вкуси смърть за всички“ (Евр. 2, 9), „та всички да повѣрватъ“ (Иоан. 1, 7) и макаръ, че Богъ „дълго време ни търпи, понеже не желае да погинатъ

1) Св. Иоанъ Златоустъ, на Матея, бес. 77, 1.

нѣкои, а всички да се обърнатъ къмъ покаяние" (2 Петр. 3, 9). „Който иска да се спасятъ всички човѣци и да достигнатъ до познание на истината" (1 Тим. 2, 4; Иез. 18, 32; 33, 11), обаче не всички приематъ „словото на примирението" (2 Кор. 5, 19). „Своитѣ Го не приеха" (Иоан. 1, 11). Невѣрващи винаги е имало и ще има чакъ до свършъка на вѣка. Свѣтътъ е билъ и ще бѫде раздѣленъ на „Христови" и нехристови, на „синове на свѣтлината и деня" и „синове на нощьта" (1 Сол. 5, 5). Въ това обстоятелство се крие ключътъ за обяснението на много добросамарянски недоумения, които ние ще разгледаме по-нататъкъ. Всѣки си носи отговорностьта и последствията за вѣрата или невѣрието си. „А на всички ония които Го приеха, на вѣрващитѣ въ Неговото име, — даде възможность да станатъ чеда Божии; тѣ не отъ кръвь, ни отъ похотъ плътска, нито отъ похотъ мѫжка, а отъ Бога се родиха" (Иоан. 1, 12—13). Наистина блажени и преблажени сѫ такива, защото втората смърть нѣма да ги повреди!

Второто възкресение

Както казахме, то ще бѫде за *всички* умрѣли, „праведни и неправедни" (Дѣян. 24, 15); то ще бѫде възкресение на тѣлата отъ гробоветѣ (Иоан. 5, 28), събуждане на „спящитѣ въ земния прахъ" (Дан. 12, 2), въздигане отъ праха кожата на Иова (19, 25), а не възкресение на души отъ грѣховната тъмнина; то ще бѫде такова, каквото е било славното възкресение на Спасителя Христа, на възкръсналитѣ тѣла на много починали светии при издъхването на Господа на кръста и слизането Му въ ада, когато и гробоветѣ се разтворили (Матея 27, 52 — 53), на Лазаря (Иоанъ 11, 1 — 44), на дъщерята на Иаира (Мат. 9, 18—26; Мар. 5, 22—43; Лук. 8, 41—56), сина на наинската вдовица (Лук. 7, 11—16), на Товита (Дѣян. 9, 36—42, на момъка Евтихъ (Дѣян. 20, 9—12) и на много други възкресения, засвидетелствувани отъ свещената история на Стария и Новия заветъ.

Докато първото възкресение съставлява единъ цѣложизненъ, дългъ и труденъ подвигъ на християнина отъ деня на повѣрването до смъртния му часъ,—второто възкресение ще бѫде *моментално*: „изведнажъ, въ единъ мигъ на окото[1]),

1) Изразътъ „на окото", сѫществуващъ въ оригинала, въ българския синодаленъ преводъ липсва.

при последната трѫба: ще затрѫби, и мъртвитѣ ще възкръснатъ нетлѣнни“ (1 Кор. 15, 52).

Второто възкресение ще произведе едно *измѣнение на тѣлата*, а именно, тѣ ще станатъ *нетлѣнни*, т. е. вѣчни. Това измѣнение ще претърпятъ и завареннитѣ отъ второто възкресение живи хора: „Ето тайна ви казвамъ: всинца нѣма да умремъ, ала *всинца ще се измѣнимъ*; изведнажъ, въ единъ мигъ на окото, при последната трѫба: ще затрѫби, и мъртвитѣ ще възкръснатъ нетлѣнни, *а ние ще се измѣнимъ*“ (1 Кор. 15, 51—52).

Второто възкресение ще бѫде непосрѣдствено преди и едновременно съ Второто Пришествие на Господа: „при последната трѫба“ (1 Кор. 15, 52), „въ последния день“ (Иоан. 6:39, 40, 44, 54; 11, 24; Иовъ, 19, 25); Словото Божие ни дава следното разпредѣление на събитията въ „оня день“: 1) „веднага подиръ скръбьта на ония дни слънцето ще потъмнѣе, месечината не ще даде свѣтлината си, звездитѣ ще изпадатъ и силитѣ небесни ще се разклатятъ; 2) тогава ще се яви на небето знамението на Сина Човѣчески; 3) тогава ще се разплачатъ всички земни племена; 4) и ще видятъ Сина Човѣчески да иде на небеснитѣ облаци съ сила и слава голѣма“ (Мат. 24, 29—30). До този моментъ възкресението още не е станало. То започва сега: 5) „и ще изпрати Ангелитѣ Си съ грѫмогласна трѫба и ще съператъ избранницитѣ Му отъ четиритѣхъ вѣтъра, отъ единия край до другия на вселената“ (Мат. 24, 31). Значи, най-напредъ имаме появата на Спасителя на облацитѣ; следъ това, по негова заповѣдь, свири трѫбата; следъ това мъртвитѣ възкръсватъ отъ гробоветѣ. Това разпредѣление е спазено и у св. ап. Павла: „Самъ Господь съ повеление, при гласъ на Арканелъ и при трѫба Божия ще слѣзе отъ небето, и мъртвитѣ въ Христа ще възкръснатъ първомъ“ (1 Сол. 4, 16). „Ще слѣзе отъ небето“, значи ще се яви на облацитѣ безъ да слиза на земята, защото малко подиръ това, когато трѫбата затрѫби по Негова заповѣдь, и мъртвитѣ възкръснатъ и живитѣ се измѣнятъ, — праведнитѣ (живи и възкръснали заедно) ще бѫдатъ грабнати на облаци, за да посрещнатъ Господа въ въздуха и да бѫдатъ винаги съ Него (1 Сол. 4, 17).

Изразътъ на Евангелието: „и ще съператъ избранницитѣ Му отъ четиритехъ вѣтъра, отъ единия край до другия

на вселената“ (Мат. 24, 31), означава издигането на праведнитѣ на облаци, за да посрещнатъ Господа, както е казано въ Писанието: „Съберете при Мене Моитѣ светии“ (Пс.49, 51). Съ това именно праведнитѣ ще бѫдатъ отдѣлени веднажъ за винаги отъ грѣшнитѣ, които нѣма да се издигатъ на облаци и нѣма да срещатъ Господа; тѣ ще си останатъ на земята, ще виждатъ на небето знамението на Христа и Господа съ праведницитѣ на облацитѣ и горчиво ще плачатъ и трѫпнатъ отъ страхъ за предстоящия часъ (Откр. 1, 7: 6, 16). Защото въ сѫщия моментъ Господь съ праведницитѣ ще слѣзе на земята и ще започне Страшниятъ Сѫдъ.

Всеобщото възкресение на мъртвитѣ, измѣненнето на тѣлата, посрещането на Господа въ въздуха и Страшниятъ Сѫдъ, — всичко това ще стане едновременно, въ едно неизмѣримо кратко време, наричано: день „на гнѣва Господь“, „на пламенния Му гнѣвъ“, день „на Неговата ярость“, „день на бедствие“, „на отмъщение“: Иов. 20, 28; Пс. 109, 5; Пр. 11, 4; 24, 10; 25, 19; Ис. 13, 13; 34, 8; 61, 2; Иер. 46, 10; Иез. 7, 19; Соф. 1, 15—18; 2, 3; Рим. 2, 5; Откр. 6, 17;

„день Господень“, „день Божий“, „день на Господа“: Ис. 13, 6; Ам. 5, 18; Иоиль, 1, 15; 2, 1; ,Авд. 15; Соф. 1, 7; Зах. 14, 1; Мал. 4, 5; Дѣян. 2, 20; 2 Петр. 3, 12;

день на Сина Човѣчески, на Неговото дохождане: Лук. 17, 24; Мал. 3, 2;

день „на Господа нашего Иисуса Христа:“ 1 Кор. 1, 8; 5, 5; 2 Кор. 1, 14; Филип. 1, 6;

день „Иисусъ Христовъ“: Филип. 2, 16; 2 Сол. 2, 2;

день на сѫдъ, сѫденъ день: Мат. 10, 15; 11, 22; 11, 24; 12, 36; Мар. 6, 11; Дѣян. 17, 31; 2 Петр. 3, 7; 1 Иоан. 4, 17, Рим. 2, 5; 2, 16;

„оня день“: Ис. 2, 11; Иер. 30, 7—8; Зах. 14, 4; Мат. 7; 22; Лук. 6, 23; 10, 12; 17, 30; 1 Сол. 1, 10; 2, 3; 2 Тим. 1:12, 18; 4, 8.

„деньтъ“: 1 Кор. 3. 3; Евр. 10, 24.

Той е день *особенъ:* „великъ день“, „тоя день ще бѫде день единственъ: нито день, нито нощь“ (Зах. 14, 7); „нѣма подобенъ нему“ (Иер. 30, 7; Иоиль, 2, 11; Иуда, 6; Откр. 6, 17; 16, 14.

Второто пришествие съ възкресението и Страшниятъ Сѫдъ ще бѫдатъ не само въ единъ день, но и въ *единъ*

часъ и даже въ *единъ мигъ:* изведнажъ, внезапно, неочаквано, мигновено: Соф. 1, 18; Лук. 21, 34, 1 Кор. 15, 52; 1 Сол. 5. 3; 2 Сол. 2, 8; Откр. 14, 7; 18:10, 17, 19; понеже:

„Както свѣткавицата, кога блесне отъ единия край на небето, свѣти до другия край на небето, тъй ще бѫде и Синъ Човѣческий въ Своя день“ (Лук. 17, 24).

Отъ факта, че Второто пришествие, възкресението и сѫдътъ ще станатъ въ единъ мигъ, се вижда, че не може да има никакво хилядогодишно царство и следъ Второто Пришествие, както се ухитряватъ да бълнуватъ най-новитѣ протестантски сектанти, така наричащитѣ сами себе си „филаделфийци“[1]).

Втората смърть

Това е вѣчната участь на грѣшнитѣ, т. е. вѣчната мѫка, въ която тѣ, следъ кратката присѫда на праведния Божи сѫдъ, ще отидатъ. Защото тѣ ще възкръснатъ за осѫждане (Иоан. 5, 29), не ще устоятъ на сѫда (Пс. 1, 5), ще бѫдатъ хвърлени въ външната тъмнина (Мат. 8, 12; 22, 13), въ мрака на тъмнината, запазенъ за тѣхъ во вѣки (2 Петр. 2, 17; Иуд. 13), ще бѫдатъ хвърлени живи (Пс. 54, 16), съ тѣлата и душитѣ (Мат. 10, 28; Лук. 12:4—5) въ геената огнена (Мат. 18, 9). въ огнената пещь (Мат. 13, 42), въ неугасимия огънь (Мар. 9, 43—48), въ огънь вѣчний (Мат. 18, 8), приготвенъ за дявола и неговитѣ ангели (Мат. 25, 41), въ огненото езеро, заедно съ звѣра и лъжепророка, съ дявола и антихриста (Откр. 19-20; 20:10, 15; 21, 8), въ вѣчна мѫка (Мат. 25, 46), въ вѣчна погибель (2 Сол. 1, 9), дето червеятъ имъ не умира и огъньтъ имъ не угасва (Мар. 9, 44—46; Ис. 66, 24). Тамъ ще бѫде плачъ и скърцане съ зѫби (Мат. 8, 12; 13:42, 50; 22 13; 24, 51; 25, 30; Лук. 13, 28).

(следва)

---

1) В. Биль: *„Теченіе времени отъ вѣчности до вѣчности“*, перев. съ немѣцкаго, Варшава, стр. 31—35; В. Е. Блекстон: *„Господь грядет“*, перевели съ англійскаго Н. Н. и Рухама, Рига, 1927, стр. 1—240.